

valaki mást ke- lenne hogy a s megtörtént, ha aga mögő pillan- Menas. Chajim a sirlőrl és a nek jelentősége hogy az em- nyelvél: és em- szédél kezdeni, fogom elkezdni aja elzírni ajkát

ásó beszélni kez- teg monda: ezelőit előkelő an pom-ásan volt nő és a Kohanita kérd- zósködött ezen meg ezen apban, ebben az s lán gondold rter, aít néhány találtak, néhány agyvá: r előtt és rabbi a ülőleveled ok a gazdagnak ok óráit át ontotta a, hogy még a a fizetni fáradsá- ret is o felejtette. a, vala neiy vér- sirlőrl állítatja

a-Mare

Jenő

t) Főter 4. vet, se yem, ka- divatu: donságai eztek.

Ol: ső árak.

gyma, gyma zelt!

Sze mos-u. 1

I PIAC

sünk nvers- zdasági ter- elmiszereket

Dihhausen ALLEIN ASSÉ 17 ALMOL WIEN

gképes ve lőt

ar-német leve- unkaerő, Szat- telépésre kere- atokat eddigi nyek megjelö- ton zá-va" je- atal továbbit.

szerkesztőség, kiadó- hivatal és nyomda Ciuj-Kolozsvár, Str. Barón L. Pop. - Brassai-utca 10. Az Uj Kelet telefonjai Szerkesztőség ..... 977 Kiadóhivatal ..... 844 Nyomda ..... 679 Héber osztály ..... 455 2s. N. Sz. 558

A kéziratok kizárólag a szerkesztőségnek címen- ződnek. Kéziratokat nem adunk vissza és nem öriz- hetünk meg

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

V. évfolyam, 76. szám

Ciuj (Kolozsvár) 5682. Nisan 6.

1922. április 4. Kedd

Előfizetési árak

Romániában

Egy szá- és vidék: 360

Csehs

Egy hónap: 10

Egy szám: 1

Jugoszláviában

Egy hónapra: 20 dinár

Egy szám: 1 dinár

Európa új korszaka

Külpolitikai figgelő

Április tíz. Egyébként szimpla dátum. De Lloyd George azt mondja, hogy ezzel a dátummal Európa új korszaka kezdődik. Már csak hat nap választ el a génuai konferencia a megnyitól napjától s bár még alig látni a Lloyd George remélte új korszak körvonalait, annyi tény, hogy a génuai konferencia eszméje erős változásokat idézett elő a különböző államok politikai szervezetében. Ha figyeljük a folytonos tanácskozásokat, a szűnni nem akaró idegességet és izgatottságot, megegyezéseket, eltéréseket, nézetkülönbségeket és szövegkezeseket, ha megnézzük, milyen felszereléssel indulnak a különböző államcsoporthoz Génuába, az az érzésünk, mintha ott nem kibékülés, de háboru készülne. Mindenki gondoskodott fegyverekről, védősáncokról, szövegségekről. Franciaország, amely a legidegebb, azt hajtogatja, hogy Génuáról csak úgy lehet szó, ha a szövetségesekkel egyetértően tárgyalhat. Nyilvánvaló ugyanis, hogy Anglia és Olaszország egy és más kérdésben kész cserbenhagyni Franciaországot. A kis antant négy állama: Románia, Jugoszlávia, Csehszlovákia és Lengyelország egységesen tárgyal. Svájc, Hollandia, Svédország, Dánia, Norvégia és nyilván Spanyolország is a semlegesek blokkját alkotja. Estország, Finnország, Litvánia, Oroszország és újra csak Lengyelország a keleti államok blokkját. Nyílt egyezés Génuai konferencia és a legyőzött államok között nincs, de bizonyára lesz valami titkos összehúzása a közös sorsuaknak. Új korszak? Lehetséges. 1914 őszével is új korszak kezdődött. A mostani háboru, amely a zoldasztalnál fog kezdődni, minden- esetre sokkal rokonszenvesebb.

Mielőtt Lloyd George Génuába menne, megszavaztatja az angol alsóházat, helyesli-e Génuát. Nincs szó bizalmi szavazatról, csak arról, hogy az angol parlament utólag magáévá teszi Lloyd George cannesi ötletét. A kitűnő walesi fiskális, aki a háboru- ban nemegyszer úgy nyerte meg a parlamenti ütközeteket, hogy vakmerő debatternek mutatkozott, most nagyon is óvatoss. Tudja, hogy bizalmat nem kapna többé, de nem szeretné felborítani utolsó ötletét, Génuát. Ezért csak annyit kér, hogy képviselőtársai még most az egyszer legyenek segítségére, hogy megindítsa azt az új európai korszakot. Mihelyt ezen túl van, hazajön és átadja a világ leg- súlyosabb kormánygondjait másnak. Ma van az alsóház döntő gyűlése: semmi kétség, lehetővé teszik a miniszterelnöknek, hogy elmehessen Génuába. Neki ott kell lennie. Ha netán Lloyd George szerény bizalmi kérése az angol parlamentben megbukik, Génuára könnyen velebukhat.

Poincaré nem megy Génuába. He- teken át cáfolták és erősítették ezt a hírt, most végre itt a bizonyosság: csakugyan nem megy. Már az okot is beállították: Millerand Északafri- kába utazik, ezalatt Poincarénak ott- hon kell lennie. Furesa, hogy Mille- randnak éppen most kell Észak- afrikába utaznia. Az ilyen politikai utazások nagyon hasonlítanak a poli- tikai betegségekhez, a politikusok akkor veszik elő, amikor éppen szük-

ségük van rá. A francia politika fá- zik Génuától.

Hogy miért fázik? Fél, hogy Gé- nuában bizonyos bevezetettének hitt tényeket fognak újra feszegetni. Fél, hogy ha nem is változtatják meg az eddigi egyezményeket, amelyeket csak a győzők diktáltak, ki fogják kezdeni őket. Fél, hogy Németország itt erőteljesebb körussal fogja elkiáltani a maga igazát, hiszen itt a le- győzöttek — először a háboru óta — egyenjogúak lesznek a legyőzőkkel. Fél, hogy a békeszerződések mulandó volta itt kezd kiderülni. Németország a reárárt terhek alatt összeomlóban van. Csak a napokban mondotta Rathenau német külügyminiszter, hogy a német nép a béke megtötése óta negyvenötmilliárd és hátszáz- millió aranymárkát fizetett ki. Az elvett területekkel a német veszteség eddig több mint százmilliárd arany- márka. Nem tudunk fizetni — mondja Rathenau. — Erre feláll a francia szenátusban de Lasterie francia pénz- ügyminiszter és azt mondja: „Német- országnak fizetnie kell! Ha nem akar fizetni, kényszeríteni fogjuk rá. Előbb a jóvátételi kérdést kell meg- oldani és azután Európa ujjaépítését.” Aki a sorokat helyesen akarja fel- fogni, így kell értelmeznie: Francia- ország csak úgy hajlandó tárgyalni Génuában, ha a német sere kérdésé- ről ott már nem is tesznek említést.

Van a Rathenau beszédének egy érdekes mellékmondata. Alig van rajta hangsúly. Így hangzik: „A világ legerősebb katonai állama, Franciaország, attól fél, hogy Né- metország, amely teljesen leszerelt és amely alig tudja a belföld béké- jét fentartani, megtámadja a francia határokat.” Ebben a mondatban a legelrejtettebb rész az, hogy Francia- ország a világ legerősebb katonai állama. A Rathenau mondata szem- pontjából az se fontos, hogy a világ e legerősebb katonai állama fél. Mi tekintjük ezt fontosnak. Francia- ország csakugyan a legerősebb ka- tonai állam. Ma a francia kamará- ban Castelnau tábornok illusztrálja ezt a hisztérikus félelmet, amikor a franciák fülebe harsanazza, hogy szükség van a tizennyolehánapos katonai szolgálatra, szükség van a háborus nevelésre, mert Németország még fennáll, még mindig negyed- millió ember áll fegyverben s ha ez a hadsereg mégjobban megerősödik, a németek egyszerűen megtagadják a fizetések teljesítését. Kétségtelen, hogy Franciaországot első katonai hatalommá a félelem teszi. Kétség- telen az is, hogy Franciaországnak ez a félelem évente sulyos milliárd- jaiba és sulyos energia és ember- anyag pazarlásba kerül. Génuától idegenkedik, mert attól tart, hogy ott józan elmék az eszére apellá- nak! Az eszével Franciaország is tudja, hogy ez a militarista mód- szer egészségtelen, de fél és nem képes megnyugodni, mert a győze- lemről leromlottak az idegei.

Valóságos szerencse Franciaor- szágra nézve, hogy Amerika nem meg-el Génuába. Amerika egy idő óta antantellenes s méginkább fran- ciaellenes. A jóvátételi bizottság

amerikai delegátusa, Boyden, érte- kezletre hívta össze a bizottságból kizárt kisállamokat és valósággal des- truirálta őket. A kisállamoknak a né- met milliárdokból alig adnak valamit, holott ezek is igényt tartanak a német aranymárkákra. Spában és Wiesba- denben úgy határoztak, Franciaország, Anglia, Olaszország és Belgium a német pénzéből kilencvenhárom és fél százalékot kap, öt százalékot kap Szerbia, a többi másfél százalékot Görögország, Románia, Lengyelor- szág, Csehszlovákia, Portugália és Brazília. Kevés! — mondja Boyden. Kevés! — mondják utána a kisállam- ok. A dolog Franciaországnak a legkeilemetlenebb, amely a német milliárdok nagyobbik felét kapja. valóságos szerencse hát a franciákra, hogy Amerika Boydenjei nem lesz- nek ott Génuában.

Lenin se megy el Génuába. Az ő otthonmaradásának más okai van- nak. Az egyik ok az lehet, hogy

Leninnek, aki valóban beteg, ilyen nagy utat megtennie nem ajánlatos. A másik ok: merénylettől féltik. A berlini Miljukov-ellenes merénylet bizonyosság arra, hogy az orosz mo- narchisták munkában vannak. Mil- jukov a kadetpárt vezére, a volt dumaelnök, szelid köztársaságpárti Leninhez képest. Ha Miljukov élé- tére törnek, százszor inkább Lenin életére. Az orosz delegáció vezére Csieserin külügyi népbiztos lesz. Az ő életük sincs biztosítva s bár több interpelláció, kérdés és jegyzék ér- deklődött a különböző kormányoknál, kielégítő választ még sehol sem adtak. Az olasz kormány, épen hogy Génu biztonságát megvédje; Rappaló- ban akarja elhelyezni az oroszokat. Ami az oroszoknak nincs nagyon inyükre. Nem lehetetlen, hogy ha ezt a biztonszági kérdést nem tudják elintézni, az oroszok el se mennek Génuába. Ami annál nagyobb ab- szurdum lenne, mert hiszen a kon- ferencia főproblémája Oroszország gazdasági helyreállítása.

Csütörtökön befejezik a mandátumok igazolását

Megsemmisítették Petre Mihály mandátumát. Pénteken és szombaton megválasztják az elnököket

Az Uj Kelet tudósítójától

A parlamentben gépiesen folyik tovább a mandátumok igazolásának a vitája. Az ellenzék felsorakoztatja a választási visszaélésekről szóló ada- tokat, a többség szavaz és a mandá- tumokat hitelesítik. A vasárnap dél- utáni ülés kiemelkedő eseménye: megtörtént az első mandátum meg- semmisítése. Manu támada meg Petre Mihály mandátumát, akit Má- ramarosszigeten liberális programmal választottak meg. Petre Mihály a magyar parlamentben a monarchia fentartása mellett tartott beszédet. Mandátumát a többség megsemmisi- tette. Az igazoló vita, előreláthatólag csütörtökön véget ér. Pénteken és szombaton az elnököket választják meg. Azután szünet lesz.

Ismeri Jonescu professzort?

A kamara vasárnap délutáni ülése három órakor kezdődött. A miniszterek közül Duca, Mosoiu, Vintila Bratiannu és Cosma jelentek meg.

Balsamescu felel Morarescunak az argesi választások ellen tett kifogásaira és kijelenti, hogy a választásokon semmi szabálytalanság nem történt, azok a legnagyobb rendben folytak le.

Jorga közbeszó: Ismert Jonescu professzort, akit egy liberális ügynök a nyakán megsebesített?

Balsamescu: Láttam én?

Jorga: Igen.

Balsamescu: Azt a liberális üg- ynököt is látta, aki megsebeszte? (Az el- lenzéken nagy derűtség.)

Balsamescu további beszédében a parasztpárt argesi vezetőjéről, Coandá- ról megállapítja, hogy a háboru alatt németbarát magatartást tanúsított.

Jorga: Ilyen embereket nem volna szabad egyetlen pártba sem fölvenni.

Madgearu: Martzeanuk, Vaitoianu belügyminiszter vejenek megválasztásá- ról beszél, aki a háboru alatt katoná- szökevény volt, megszökött a frontról.

Ezután az argesi mandátumot hite- lesítik.

Megsemmisítették Petre Mihály liberális képviselő mandátumát

Manu a máramarosmegeyi man- dátumokról beszél.

Gheorgenisescu a választásokon előfordult szabálytalanságokat említi fel. A kamara ennek ellenére a máramar- osi mandátumokat hitelesíti.

Ezután a máramaroszigeti mandá- tumok hitelesítésére térnek át.

Manu felszólalásában megtámadja Petre Mihályt, aki a magyar palament- ben a monarchia fentartása mellett tartott beszédeket. A többség a mandá- tumot megsemmisíti. Ez a legelső mandátum, amelyet a többség meg- semmisít.

A falghiuai választások

Madgearu a falghiuai választásokról beszél, amelyet terrorral meghamisí- tottak. Kijelenti, hogy azok a mani- fesztumok, amelyeket a parasztpárt neve alatt adtak ki nem tőlük származna ki.

Lupu a falghiuai választásokon el- követett szabálytalanságok igazolására Orleanut hívja tanuul.

Orleanu: Ön valaha nagyon jól tudta összeegyeztetni a paraszt és a földbirtokos érdekeit. Akkor még libe- rális volt.

Madgearu: A parasztpárt a rend pártja.

Lupu folytatja beszédét, nem akarja a többséget meggyőzni az ő előző magatartásáról. A liberális párt az ál- talános választójogot kijátszotta. Holban tábornok megalapozta azt az eljárást, amellyel sikerült a választások eredmé- nyét meghamisítani.

Diaconescu vitája

Diaconescu a bakau mandátum igazolása ellen beszél. Beszédét a libe- rális párttól állandó közbekiáltásokkal zavarják.

Hatiegan a kisküküllői mandátumot támadja meg. Eközben Diaconescu még mindig vitázik az elnökkel, mire az

esetről jegyzőkönyvet vesznek fel. A kiskükküllői mandátumot igazolják.

Justin Marsen a fogarasi választást támadja meg. A délutáni ülést este hét órákor bezárják.

„Egy misztikus éjjel”

A kamara vasárnap éjjel is ülést tartott, amelyen Justin Marsen folytatta beszédét és kérte a fogarasi mandátumok megsemmisítését. Eseteket sorol fel az elkövetett törvénytelenésekről és elmondja, hogy dr. Dobrescu Aurélt a hatóságok kortesutjában akadályozták meg.

A többség Marsen érveit nem fogadja el és igazolja a fogarasi mandátumokat.

Dr. Lupás leikész a krassószerényi választási visszaélésekről beszél. Történelmi visszapiantást vet a bánáti román nemzeti mozgalmakra és a nemzetipártiak zajos tapsa közepette elmondja, hogy a bánáti paraszti mozgásokat az összekötést az intellektuel elemekkel, mert azok átpartoltak a liberálisokhoz. Több konkrétumot sorol fel az egyes kerületekben történt visszaélésekről. A kormánypart és az ellenzékiek között — ugymond — egy misztikus éjjel van, amely utját állja annak, hogy együttműködősségek. Azon az éjjelen ugyanis, amelyen félszakították a választásokat, elopták a szavazatokat és ezzel lehetetlenné tették a nép képviselőinek a parlamentben való megjelenését.

Közbeküldés: On is lopja itt az időt!

Az előrehaladott időre való tekintettel az elnök az ülést bezárja.

A progresszív párt értekezlete

A progresszív párt végrehajtóbizottsága vasárnap délután Marghiloman lakásán értekezletet tartott, amelyen az aktuális politikai helyzettel foglalkoztak. Az értekezleten a párt valamennyi vezető embere résztvett. Elhatározták, hogy állásfoglalásukat a párt lapjában, a „Steagu”-ban közölni fogják. Egyben felhívják a párt minden tagját, küzdjön programjuk keresztülviteléért. Elhatározták még, hogy két hónapon belül összehívják a párt országos kongresszusát, amelyen megállapítják további magatartásukat.

Csütörtökön befejezik az igazoló vitát

A parlamentben a mandátumok igazolásának vitáját valószínűleg csütörtökön befejezik. Pénteken és szombaton az elnököket választják meg, hétfőn, kedden és szerdán a költségvetést tárgyalják le és azután a képviselők vakációra mennek.

Averescu Németországban

Bukarest, ápr. 3. (Rador.) Averescu tábornok vasárnap Németországba utazik. Távolléte alatt Coanda, Zamfirescu és Argetoianu fogják helyettesíteni. Averescu, akit két kerületben választottak meg képviselőnek, mivel a parlamentet nem ismeri el törvényesnek, nem fogja bejelenteni, hogy melyiket kívánja a kettő közül megtartani és így majd a kamarában fognak dönteni, hogy melyik mandátumát igazolják.

A génuai delegáció

Bukarest, április 2. (Rador.) Az „Adeverul” jelentése szerint a román delegátusok kedden utaznak Génuába Bratianu miniszterelnök vezetésével. Duca külügyminiszter még nem bizonyos, hogy elmegy Génuába. Résztvétele attól függ, hogy a konferencia mennyi ideig fog tartani. Ha hosszabb lefolyású lesz, akkor Duca elutazik és Bratianu miniszterelnök jön vissza. A lap véleménye szerint azonban a konferencia csak rövid ideig fog tartani.

A génuai konferenciának Husvét előtt csak 2-3 teljes ülése lesz husvét után újból összeülnek, hogy az albizottságok jelentéseit tudomásul vegyék és ebben döntsének.

Bukarest, április 3. (Rador.) A román delegátusok Bratianu miniszterelnök vezetésével holnap utaznak Génuába. A „Monitorul Oficial” mai száma közli, hogy Bratianu távollétében Vaitoianu tábornokot bízták meg a miniszterelnök helyettesítésével.

Zsidó aktivitás Magyarországon

— Az Uj Kelet budapesti munkatársától —

Budapest, április 1. Együtt utaztam földimmel és régi vitatkozó-partneremmel, a kövér, borostásállu, szüreszimasz Sziij Bálinttal a kiskükküllői vicinálison. Tanulékony, elgondolkodó embernek ismerem az öreg törpebirtokosi, aki a malomalji politikát már akkor művelte „bundás faluban”, mikor a magafajta ötholdas paraszton még vidáman csatogott a főszolgabíró lovaglopálcája. Ha hazavetődtem vakációra, sohse mulasztotta el megkérdezni:

— No, urfi, mi ujság a politikában?

Most is nagy, belső kíváncsisággal firtatt, faggatott, mert én Pestről jöttem, ő pedig csak a megyeszékhelyen járt a központi választmány ülésén. Informálás helyett szidtam az öregot eszimas társaival együtt, akik nem veszik észre, hogy Nagy-Atádi elkötvettyélte az egész programot, hogy piszkos üzemei nem enkednek más választást, mint a mamelukszerű kormánytámogatást, vagy az ügyészség fogházát és végül Bethlen máris elhészálta őket és úgy eldobja az egész paraszti pereputtyot, hogy még irmagjuk se marad a júniusi parlamentben.

Óreg Sziij Bálint hümmögött, suta, esaci ellenvetéseket tett, aztán fejcsóválva azt mondta:

— Azóta van minden baj, kérem, mióta a Vázsonyi hazajött! Addig teljes volt a békekesség a felekezettek között!

— Ejnye, ejnye — szálltam szembe vele feddően — Bálint bátyám talán elfeledte volna, hogy az orgoványi, izsáki, komáromi, lajosmizsei, diszeli és tapoleai „felekezeti egyenletlenségek” jóval ama közveszélyes Vázsonyi hazaérkezése előtt estek meg?

Bálint bátyám erre azt válaszolta, hogy igaz, történetek „atrociálások”, de legalább a keresztény felekezettek között volt teljes a harmónia. Vázsonyi büne, hogy az egységes keresztény front szétrobbant, az ő ördögi mesterkedése ugratta egymásnak Debrecen és Székesfehérvárt.

Bálint bátyámat most talán engedjük utjára és fűzzük tovább a fonalat, melyet ügyetlen paraszti kezével ő kezdett legombolyítani. Valóban, Vázsonyi hazaérkezése óta lényegesen megváltozott a helyzet — az ellenzéken, főképpen pedig a magyarországi zsidóság politikai rétegződésében. Azt az egységet, melybe a különítményi és parlamenti terror összekorbácsolta és összekasztrálta, egyesapásra destrualta, szétrobbantotta Vázsonyi politikai aktivitása. A magyar zsidóság tömegei természetes életösztönnel az októberi tradíciók irányában sorakoztak fel, végre megtalálták azt az elhelyezkedési formát és szerepet, melyet a mult tanulságai után be kellett tölteniök. A magyar zsidóság a multban erősen plutokrata vezetőinek irányítása alatt állott és az a réteg, mely a régi, clasusos választójog alapján alkotmányos jogokhoz jutott, nagyrésztben állandó „gleichgewicht”-je, egyensulyi nyomatóka volt a mindenkori kormányoknak. Ez a réteg az októberi forradalomban egyáltalában nem vett részt, époly tartózkodással és ijedséggel szemlélte a forradalommal járó megrázkódtatásokat, mint a magyar középosztály. A kommunizmus és a kétéves ellenforradalom azonban nagy nevelő hatással volt a magyarországi zsidóságra: ráeszmélt, hogy másodrendű állampolgári mivolta ma tulajdonképpen csak kiélezettebb, brutálisabb formában nyilvánul meg, de alapjában és lényegében a Tisza-féle „liberalizmus” idején is eléggé jellegzetes volt.

Ráeszmélt arra, hogy egy államközösségben csak a demokrácia nagy

garanciái mellett élhet egységes feltelemek mellett az olyan népcsoport, melyet faji, vagy — mondjuk — felekezeti karakter a speciális kultura pluszával, a fejlődés ritmusának különbözőségével, a tradíciók mágyókerítésével és az idegrendszer szerkezeti eltéréseivel külön determinál és bizonyos mértékben egy külön egységgé fog össze. Ez a különbség az, amit ma már a vitézkötéses és köcsagforgós zsidók sem tagadnak Magyarországon, — az egyetlen, aki még tagadja, Vázsonyi Vilmos. Senki sem jut eszébe, hogy ebből a különválásból külön jogokat vindikáljon, csupán egyenlő jogokat, cserébe az egyenlő kötelezettségekért és cserébe azért a kulturális és gazdasági termelési többletért, melyet az uralkodó formák megtagadásával és gazdagításával a faji magyarság szellemi és gazdasági kincsét integrálta. De Vázsonyi hazajött és az ő kis hédornista gettójába, mely a ligeti mutaványos-bódéktól a Teréz-köruti autómata-büfféig terjed, bele akarta karámolni az egész magyarországi zsidóságot. Rájuk akarta oktozójálni a maga torz legitimizmusát, bátorság és öntudatosság helyett az arrogantiát hirdette célravezetőnek és komikus magyarkodással közelebbi rokonának vallotta Budaváry Lászlót az országrontó Jászi Oszkárnál. Nagyhangu önértetessége tulajdonképpen ezt haragta:

— Nézzétek, bár és noha én zsidó vagyok, mégis hű maradtam királyomhoz és hazámhoz!

Egy ideig Andrásnyval, Pallavicinivel, Windischgrätzel, a magyar politikai élet legerköstelenebb és legkorruptabbalakjaival keverte együtt a kártyákat, de látnia kellett, hogy ehhez az együttműködéshez nem kap zsidó tömegeket. Csak ezután orientálódott balfelé, csak ekkor kezdett foglalkozni a liberális blokkba való bekapcsolódás gondolatával. A Polgárok és Munkások Szövetsége, melyben akkor a szocialista párt Rassayék és Batthányiak ültek, jelentékeny és eredményes munkát végzett, de jött Vázsonyi és rövid két hónap leforgása alatt szétrobbantotta az egyetlen akcióképes szervezet, mely a magyar demokrácia parlamenti és társadalmi erőit kellőképpen érvényre tudta juttatni.

Nemcsak Székely Ferenc az oka annak, hogy a magyar kormány perverz kéjjel fogja leszavaztatni a falusi zsidó kocsmáros Budavári Lászlóra és Meskó Zoltánra. Vázsonyinak, aki az utolsó pillanatban elgáncsolta Rassay választójogi taktikáját, aki személyi hűségének a legnagyobb érdekeket hajlandó feláldozni, aki legitimizmussal és magyar nacionalizmussal flastromozza a „demokrácia”-jának programtalanságát, legalább van akkora szerepe a magyar zsidó öntudat eltévelyedésében, mint a bankok politikai spediturjeinek.

A magyar zsidó aktivitás egyetlen parancsoló tétele pedig úgy hangzik: minthogy állandóan speciális zsidó érdekek forognak veszélyben, a speciális zsidó érdekekért kell csatasorba állni. Stein Pál

Moszkva, 1922 tavaszán

A breszlai keleturópai intézet igazgatója a mai orosz viszonyokról

Az Uj Kelet tudósítójától

A breszlai Frigyes Vilmos-egyetemhez és az ottani technikai főiskolához csatolt „Osteuropeisches Institut” igazgatóját, dr. Teodor Schollt azzal a megbízással küldötte Moszkvába, hogy a helyszínen szerezzon pártatlan információt a német tudományos és gazdasági körök számára az orosz viszonyokról. Dr. Scholl megbízásának eleget is tett. Hatalmas orosz gazdasági anyaggal tért vissza, mely intézetében a további feldolgozás és statisztikai csoportosítás tárgyát fogja képezni. Visszaérkezése után fogadta egy berlini nagy lap tudósítóját, ki előtt utjáról hosszabb érdekes nyilatkozatban festette le a mai Oroszországot és Moszkvát. Nyilatkozatából kiemeljük az alábbi érdekes részleteket:

— A gyáros, kereskedő vagy egyéb utas, ki Oroszországba igyekszik és akinek utazása az orosz hatóságok részéről nem ütökzik nehézségekbe, általában igen könnyen, minden előre várt kényelmetlenség nélkül, teheti meg utazását. Ha megfelelő összeget, körülbelül 5000 márkát hajlandó áldozni, akkor módja van Berlinből nemzetközi hálókocsin utazni Rígiáig, ahol azután a külügyi népbiztosság a Riga—moszkvai közvetlen kocsiban becsajjt helyet rendelkezésére. Ebben átszállás nélkül utazhatik egész Moszkváig. Az első orosz impresszió Rígiában vár ránk, az úgynevezett „Moszkvai Pályaudvaron”. Ide tolják be az orosz vasutak első osztályú közvetlen kocsiját, melyet „Internacionál”-nak neveznek. Az egykori kétféjű sas helyett ez a felirás díszlik rajta: „R. S. F. S. R.” (Orosz szocialista föderatív szovjetkötársaság) Egy kis táblán pedig ez áll rajta: „A diplomáciai kurir kocsjaja.” A kocsij bejáratában áll az orosz kalauz, a „provodnik”. A régi egyenruhában és a régi sapkában. Nem változott egyáltalán semmit. Époly megható előzékenységgel gondoskodik rólunk, mint egykor, bár — különösen a gazdag valutájú idegenekkel szemben — ezt nem minden érdek nélkül, hanem egy pár száz ezer rubelre boraváló érdekében teszi. Mindenesetre meséltek egy másik kalauzról is, aki, mint a kommunista párt tagja, visszautasított minden boraválót, igaz, nem tett egyebet, mint amit instrukciói előírtak.

— Éjszaka kitünően lehet aludni a vagonban. A régi kényelmes orosz kocsij. Itt-ott látszik rajta az elhasználódás, másrészt azonban határozott jelei láthatók annak, hogy a karbantartásáról folytonosan gondoskodnak. A pályaudvarokon is mindenütt ugyanaz a régi kép látható: a főnök vörös sapkában, a sétáló telefonkisszony, a paraszt asszonyok tejesüvegeikkel, a lödörgő alkalmi munkások, csak talán a cári idők esendőre hiányzik az együttesből.

— Moszkva. Hóban várt a régi város. Nagy forgalom, különösen a központban. Sok járókelő, kocsik, autók. Mindenütt az ujonnan megnyitolt boltok élénkítik az életet. A közönség általában jóilltözött. Az utcai kép 1918-hoz viszonyítva határozottan javult. Akkor nyoma sem volt az utcatisztogatásnak. Ma a milicia igen energikusan jár el. Számtalan autó és szán vonult fel a hó elszállítására és egy egész munkáshadsereg volt elfoglalva az uttisztítással.

— A mult év decemberében a közúti vasutaknak csak néhány vonalán volt forgalom, a kevés kocsij pedig tulómozott volt. Most márciusban Moszkvában 17 vonat van forgalomban. Különösen jól működik az u. n. boulevard-vasút, melynek kocsijai szabályosan öt percenkint érkeznek. A viteldíjat mindenesetre nyole aranykopekre emelte fel a a pénzügyi biztosság. Moszkvában javult az élet.

Fogak ápolására
legjobbnek
bizonyult az
EBODONT
1329
fogkréme

Kapható a R Ó Z S A
nagydrogériában, Cluj,
Piata Unirei Nr. 26.

Egy áldetektív garázdálkodása

Aki dobszóval keres kémét. Egy nem sikerült razzia. Kém helyett pofont fogott

Az Uj Kelet tudósítójától

A kolozsvári hatodik hadtest hadbírósa előtt ma tárgyalták le a sokszor ismertett Politzer contra Ivascu ügyet. A tárgyalást reggel kilenc órakor nyitotta meg Agarnicean ezredes, elnök.

A vádirat szerint, az elmúlt év decemberében Ivascu George nagyváradi sziguranca-detektív megbízást kapott a nagyváradi sziguranca akkori szubségétől, hogy egy Kovács Andor nevű volt magyar tisztet, aki jelenleg mint kém tartózkodik itt és Politzer Sándor szállodájában lakik, tartóztassa le. A vádirat szerint azonban Ivascu detektív nem teljesítette a rábízott feladatot, mert Politzer a megbízás végrehajtása előtt inzultálta és letartóztatta a szolgálatát teljesítő detektívet. A hadbírósa ezért hivatalos közeg megsértése címén indított eljárást Politzer ellen.

A vádirat felolvasása után kihallgatták a vádlottat, aki elmondta, hogy 1921 decemberében valamilyen éjjelen a szálloda emeleti lakás végigzörgötte az összes szobát, majd az 6 lakása előtt is dörögni kezdett és erősen követelte, hogy engedje ki az ajtót. Politzer kinyitotta az ajtót és meglátta, hogy a folyosón Ivascu George áll, teljesen ittas állapotban. Megkérdezte tőle mit akar, amire Ivascu hangosan felelt:

— Tudhatja, hogy mit akarok! Én sziguranca-detektív vagyok és kémeket keresek.

Politzer erre szerényen megjegyezte:

— Dobbal keresi a kémét? Így azonnal megszökik.

Ivascu ekkor gorbászkodni kezdett, amire Politzer felszólította, hogy igazolja magát. A felszólítást követően Ivascu megfordult és leszaladt a lépcsőn. Ekkor már a szálloda folyosóján betódultak az összes vendégek, akiket a részeg Ivascu felzavart. Politzer a szaladó Ivascu után ment és a hallban éppen akkor találta őt, amikor a szobaszőnyvet arcul ütötte.

Miután látta, hogy a részeg fiú szökni akar, kiadta az utasítást a portásnak, hogy az ajtót csukja be és monjon őrájáratért. Azután felelősségre vonta Ivascut, hogy miért csinál éjszaka idején botrányt. Ivascu nagyhangon válaszolt azután egy gyors mezdulattal a hátsó zsebéhez kapott, mintha revolvért akart volna előhazni.

Ebben a pillanatban Politzer pofonlotta Ivascut, majd lefogta mind a két kezét és átadta a néhány pillanat múlva megérkező rendőrnek. A rendőr bekísérte a rendőrségre, ahol megállapították személyazonosságát és elbocsátották. Néhány héttel azután eltávozott az ország területéről és így nem volt jelen a tárgyaláson sem, ahol őt egy évi börtönrre ítélték. Az ítéletről, de még a tárgyalásról sem tudott semmit, amikor valamilyen ügyben visszatért.

Itt értesült arról, hogy elítélték, még pedig olyan módon, hogy Georgiu szubséf lefogatta és átkísértette a kolozsvári hadbíróshoz, ahol azonban egy igazolványt kapott, hogy minden rendben van és elengedték. De még ennek az igazolványnak a birtokában is félt ittmaradni, mert nem akarta kitenni magát a fölösleges meghurcoltatásnak és ismét eltávozott. Közben megbízta ügyvédjét a dolog elintézésével és most értesült a tárgyalásról.

Politzer kihallgatása után Robinson szigurancafelügyelőt hallgatták ki. Robinson elmondta, hogy Ivascu sohasem volt sziguranca-detektív és így nem lehetett megbízása sem senki letartóztatására. Ivascu a sziguranca mint ajtóálló volt alkalmazva. Utána Ivascu Georget hallgatták ki. Ivascu már a megjelenésével is a megbízhatatlan ember benyomását kelti. Az elnök kérdéseire elmondja, hogy a kérdéses este a nagyváradi Metropol-kávéházban ült barátjával, Silviu Garnice prefektusi hiva-

talokkal. Éjjel után bejött a kávéházba Georgiu szubséf is, aki megállt az asztalnál és megbízást adott neki, hogy Politzer szállodájában tartóztasson le egy Kovács Andor nevű magyar kémot. Az elnök megkérdezi:

- Irásban adta a megbízást?
- Igen.
- Ki volt állítva a parancs?
- Nem. Ott állította ki.
- És hogy pecsételte le?
- Nála volt a pecsét.

Mindenki nevetett. Az elnök megkérdezi Robinsontól:

— Lehetséges az, hogy ilyen természetű parancsokat a kávéházban állítanak ki?

— Nem, kérem. Annál kevésbé, mert a pecsétet a hivatalból senki el nem viheti, a parancsokat pedig azonnal iktatni kell.

Ivascu azután elmondja, hogy nem volt részeg, amikor a szállodába ment és Politzer valószínűleg azért ütötte meg, hogy a kém letartóztatását megakadályozza. Felolvassák a nyilatkozatokat, amelyek minden pontban ellentmondanak Ivascu vallomásának, őt azonban ez nem érinti. Tovább fűzi átlátszó hazugságait.

Ivascu után barátját, Gornicét hallgatták ki.

Magyarország gyászolja királyát

Károlyt Funchalban temetik el. Zita nagybeteget. Ottó a magyar korona várományosa. Zita és gyermekei Budapestre költöznek

Az Uj Kelet tudósítójától

Károly, Magyarország száműzetésben élő királya, mint azt már vasárnapi lapunkban megírtuk, Funchalban meghalt. Vele egy érdekes élet hanyatlott le, mert alakját a történelem nagy események középpontjába sodorta. Pályafutásában és halálában van tragikus és megindító, ezt még azoknak az országoknak a sajtója is elismeri, amelyek egykor ellenségei voltak. A francia lapok részvétellel irak haláláról, az angol lapok pedig higgadtan megállapítják, hogy Középeurópának nyugalma most már visszatérhet, mert a monarchista nyugtalanságok okozója: Károly nincs többé. Magyarországon gyászolnak, a gyászt a legitimisták politikai céljaikra használják ki és az előállott közjogi helyzethez hozzáfűzik a maguk magyarázatait.

Kétségtelen tény, hogy Magyarországnak nincs többé koronázott királya és ezzel a legerősebb fegyver kiesett a legitimisták kezéből. A legitimisták azonban ragaszkodnak a pragmatica sanctiohoz és a folytonossághoz, ami azt jelenti, hogy Ottó a magyar korona várományosa. Ezt a vitát azonban nem Magyarországon fogják eldönteni, az ottant államok döntenek el, amelyek Ottóval szemben is fentartják álláspontjukat: Magyarországon trónjára Habsburg nem léphet.

Tudósításunk a következő:

Az exkirály halálának híre Budapesten

A haláleset híre szombaton az esti órákban terjedt el a fővárosban. A hír óriási részvételt keltett. A kormány országos gyászt rendelt el, a házakat fel kell lógózni, a beszentelés napján a színházak előadása és minden nyilvános helyen a zenejátászás szünetel. Ugyanezen a napon a Mátyás-templomban gyászzistentisztelet lesz.

Vasárnap délelőtt a hivatalos lap külön kiadásban közölte Károly exkirály halálát. Bethlen miniszterelnök tervbevet balassagyarmati útját a haláleset miatt elhalasztotta és minisztertanácsot hívott azonnal össze. Ugyancsak elhalasztották Horthy kormányzó leányának, Paulettenak vasárnap délutánra kitűzött esküvőjét.

A belügyminiszter az egész ország területére táviratilag elrendelte, hogy április tizenhétedikéig minden nyilvános ünnepély szünetel.

Zita távirata Csernoch hercegprímáshoz

Vasárnap délelőtt Csernoch hercegprímás táviratot kapott Zita ki-

gatták ki. Ezzel a kihallgatással tökéletesen megdőlt a vád. Ugyanis azt vallotta, hogy nem ült Ivascuval, amikor a kávéházban a parancsot kapta. Mikor pedig felolvasták azt a nyilatkozatot, amelyben arról tanuskodik, zavartalanul kijelenti, hogy akkor hazudott, mert csak a barátján akart segíteni.

Utána még a szálloda portását és két századost hallgatták ki, akik egyöntetűen azt vallották, hogy Ivascu teljesen illuminált állapotban botrányt csinált a szállodában és provokálta a pofont. Az ügyész ezután vádbeszédét, Fabius ügyvéd pedig védőbeszédét tartotta meg. Itéleltohozatal előtt Robinson felállt és kérte a bíróságot, hogy ne tévessze össze ezeket az embereket a sziguranca detektívjeivel.

— Sziguranca detektív nem tesz ilyet — mondotta — és vissza kell utasítanom a sziguranca nevében minden közösséget ezekkel az áldetektívekkel.

A bíróság azután tanácskozára vult vissza, amelynek következményeképpen Politzert a vád és annak következményei alól felmentette.

Vádat emelnek azonban Ivascu és Gornice ellen hivatalos hatalom bitorlása címén. Így lesz a vádlóból vádlott.

rállytól, amelyben tudatja, hogy férje elhalálozott. A távirat a következőképen hangzik:

„Funchal április 1-én 19 óra. Csernoch bibornoknak Magyarország. Szent áldozás után a király délben csendesen elhunyt. Kérném sürgős intézkedését, hogy érte az egész országban minél több templomban szentmisét mondjanak.“

Egy budapesti újságíró megkérdezte Csernoch hercegprímást, mi a véleménye a király halála folytán beállott közjogi helyzetről. Csernoch kijelentette, hogy a trónöröklés Ottóra nézve beállott.

Az utolsó percek

A Havas-ügnökség Károly utolsó perceiről a következőket jelenti: Az exkirály utolsó pereség eszméleténél volt. A halálosága körül Zita és Ottó állottak. Zita azt kívánta, hogy az orvosok tőle vért ömlesszenek át Károly testébe, hogy férjét így megmentsék. Az orvosok azonban ezt a kérését nem teljesítették. Funchalban a gyász jelűl az üzleteket bezárták.

A „Faulois“ című lap támadást intéz a szövetségesek ellen, akiket felelőssé tesz Károly haláláért. A lap szerint Károlyt oly messze szállították, hogy ezzel lehetetlenné tették minden gondozást s minden anyagi segítségtől megfosztották, bár tudhatták, hogy Madeira éghajlata veszélyes a király szervezete számára.

Miksa — régens

Bécsi monarchista körökben úgy tudják, hogy Károly magyarországi második útja előtt végrendeletet készített, amelyben intézkedett halála esetére Ottó trónörökös nagykorúságáig a régenség kérdéséről is. Ocsét Miksa főherceget jelölte ki Ottó gyámjává és helyetteséül. Az osztrák legitimisták tárgyalást kezdenek a kormányval, hogy Károly holttestét Bécsben a kapucinusok sirboltjában helyezték öröknyugalomra. Egyben salvus conductust kérnek mindazoknak, akik a temetésen részt fognak venni. Erre azért van szükség, mert a Habsburg család tagjai tudvalevőleg ki vannak tiltva Ausztria területéről. A kormány minden esetre kellő óvintézkedéseket fog tenni a temetés idejére, nehogy monarchista tüntetés, vagy zavargással fájuljon.

Funchal jelentés szerint Károly exkirály, mielőtt az utolsó kenetet felvette, végrendeletet készített.

Magyar trónörökös

Gróf Andrássy vasárnap délelőtt magához kérte a legitimista politikusokat, gróf Hunyadi Józsefet, Fried-

richet, Beniczkyt, Szilágyi Lajost, gróf Zichyt és Haller Istvánt, hogy a király halála folytán előállt új helyzetről tanácskozzanak. A tanácskozáson más pártokhoz tartozó legitimista politikusok is résztvettek. Az értekezleten egy proklamációt szövegeztek meg, amelynek rövid tartalma a következő:

Különböző pártmegalapítókhoz tartozó legitimista politikusok értekezlete megállapítja, hogy IV. Károly király halálával megüresedett magyar trón örököse második Ottó magyar király. A négyszázados jogszokás szerint a király gyámja a királyné. Egyértelműen követelik, hogy a király földi maradványait Magyarországon helyezték nyugalomra és hogy a királyné gyermekeivel Magyarországon tartózkodhasson.

Az egységes pártban izgatottan bírálgatták a legitimisták kiáltványát, amely ellentétben áll a nemzetgyűlés által hozott trónfosztó törvénnyel.

Zita Budapestre költözik

Bécsből jelentik: Miután a származékos kizárólag IV. Károlyra vonatkozott és nem terjedt ki Zitára és a királyi család gyermekeire, ők elhagyhatják Funchalt és Budapestre költöznek. Az antant hír szerint nem ellenzi a királyi család Magyarországra való költözését.

Zita idegsokkot kapott

A „Neues Wiener Journal“ jelenti: Zita királyné állapotában rosszabbodás állott be. A súlyos csapás következtében idegsokkot kapott.

Budapesti lapok tagnap azt a hírt közölték, hogy Zita meghalt, későbbi táviratok azonban megeafolták a hírt.

Károlyt egyelőre Funchalban temetik el

A bécsi lapok szerint Károlyt egyelőre Funchalban temetik el. Julius elejére várják a királyné lebetegedését, aki öt-hat héttel a lebetegedés után máshova költözik. A királynénak megengedik, hogy szabadon válassza meg tartózkodási helyét. A bécsi magyar követségen és egyes magánházakon kitűzték a gyászlobogót.

Egyesültek a ruszinszkói zsidó pártok

Az Uj Kelet munkatársától

Ungvár, április 1. Ruszinszkó gazdasági autonómiáját egyre jobban fenyegetik a prágai centralizációs törekvések, melyek ellensúlyozására akció indult meg, hogy az autonómia alapján álló pártokat — nemzetiségre s felekezetre való tekintet nélkül — közös frontba tömörítse. Ez a közös érdek hozta létre a ruszinszkói zsidó pártok egységét is, mely március 29-én jött létre. Az egyesüléssel végre megszűnt az az áldatlan harc, melyet a prágai Ungár Márk idézett föl, amikor az Egyesült Zsidó Pártok szövetségét megbontotta s megalakította a Konzervatív Zsidópártot. Válaszul a szabadelvű zsidóság a Demokrata Zsidópártot nevet vette fel, a cionisták szintén külön frakcióba tömörültek.

Azóta nem egy alkalommal kellett tapasztalnia a ruszinszkói zsidóságnak, hogy közös érdekeit három külön pártban, egység nélkül nem védheti meg. A pártok volt az okozója annak, hogy a zsidók nehéz helyzetbe kerültek. Egyre érezhetőbbé vált az a szükségesség, hogy a pártok egyesüljenek. A ruszinszkói zsidóságának egységes táborban kell tömörülnie.

A három párt között tárgyalások indultak meg, hogy megtalálják az egységes munka platformját, mely legjobban megfelel a zsidó érdekeknek. És ekkor derült ki, hogy az egységes működés egyedüli akadályja a személyi kérdés. A demokrata zsidók ragaszkodtak ahhoz, hogy Ungár Márkot, aki nem is ruszinszkói ember, távolítsák el a zsidóság éléről. E kívánság teljesítése után szerdán délután Ungvárra pártközi értekezlet ült

össze, melyen a zsidóság ruszinszkói szervezeteinek huszonnyolc delegátusa jelent meg, a konzervatív párt és a polgári párt pedig hét-hét taggal képviseltette magát. A gyűlést Weisz Kálmán nyitotta meg, aki a zsidóság politikai akcióképtelenségére és annak káros következményeire hívta fel a delegátusok figyelmét. Guttmann Emánuel nagyszőlősi delegátus a ruszinszkói zsidóság szomorú gazdasági helyzetét ismertette. A két bajból kivézető utat Sternhell Eliás szerednyei kiküldött jelölte meg azzal, hogy a ruszinszkói zsidóság elég érett arra, hogy érdekeit idegen befolyás nélkül saját maga megvédje.

Hosszas tanácskozás után a pártközi értekezlet kimondotta az egyesülést, a közös program kidolgozására tizenöt tagú bizottságot választottak, melynek elnökei Weisz Kálmán és Guttmann Emánuel lettek. Az egységes munkaprogram nemcsak a két párt tagjaira fog vonatkozni, hanem tekintettel lesz a ruszinszkói zsidóság-
nak ama részére is, amely eddig egyik pártnak sem volt a tagja s ezt a programot Ruszinszkói zsidóság lakosságának a közreműködésével, közös érdekek alapján akarják megvalósítani. A két párt egyesüléséből létrejött egységes pártnak a neve Ruszinszkói Zsidó Párt lesz, melybe valószínűleg a cionisták is belépnek, minthogy a párt kifejezetten nemzeti programot tűzött maga elé.

HIREK

Károly életéből

Amikor váratlanul a trón várományosa lett, nyomban megkezdte a purifikálást. Alighogy kilépett a Burg templomból az alabárdosokkal örzött Ferenc Ferdinánd és Chotek Zsófia ezüst koporsói mellett elvégzett ájtatossága után, nekilátott a közügyeknek. Huszárhadnagys tempóssággal gyorsan és radikálisan akarta elintézni a hadseregszállítás körüli visszaéléseket. Egy alkalommal egy udvari embert Pestre küldött avval a megbízatással, hogy kérjen a főkapitánytól nyílt parancsot egy — úgy emlékszem — uvidéki cég ellen való eljárásra. Boda Dezső megdöbben a furesz kívánság hallatára és bizony nem sietett kiállítani a nyílt parancsot, hanem előbb föltelefonált Tiszához a várba egy kis tanácsért. Tisza István magához kérte a trónörökös megbízottját és megmagyarázta neki a kívánság törvény- és alkotmányellenességét. Az udvari ember nem tágitott, mire Tisza kerekén kijelentette, hogy nem adja magát oda ilyesmire még akkor sem, ha le kellene mondania kormányelnöki hatalmáról.

Az esti vonattal pedig Bécsbe utazott és délelőtt kihallgatáson jelent meg a császárnál. Tisza fölháborodottan tiltakozott Ferenc József előtt a fiatal trónörökös Mátyás-királyosdisága ellen, a császár pedig igazat adott Tiszának. Azóta nem szerette Károly Tisza Istvánt.

Amikor mint trónörökös első ízben Pestre jött, a pályaudvaron nagy katonai és polgári fogadtatás volt. Dismagyarban jelentek meg az államférfiak, a nem aktívak is. Ezek oldalról állottak az újságírók és vasutasok kíváncsi csoportjában. A trónörökös minden hivatalos megjelenttel barátságosan kezelt fogott, mindenkire volt egy-két kedves szava, Tisza Istvánt valahogy nem vette észre. Tisza sápadtan, dacos komolysággal állott, míg azután Károly odalépett hozzá és erőltetett mosollyal mondotta:

— Lieber Tisza, ich hatte Sie beinahe nicht erkannt!

Tisza István a bosszuságtól nem jutott szóhoz, de volt egy faláló néma felelete. Odament legnagyobb politikai ellenfeléhez, Andrássyhoz, előhívta és bemutatta a trónörökösnek. Ezzel dokumentálni akarta, hogy ime, aki velem nem akar egy tányérből cseresznyét enni, forduljon Andrássyhoz. Mert, a

magyar politikát akkor az Andrássy és Tiszák közötti vetélkedés irányította.

Apróságokra forgácsolta a fiatal király erejét. Hivatalokba járt. Megjelent reggel kilenc órakor és ha valamelyik hivatalfőnök tíz perccel később érkezett, leszidta és elcsapással fenyegette. Öreg udvari tanácsosokat szamarazott le, ezért a bécsiek „Karl, der plötzliche“ névvel becézték.

Egyszer egy bécsi rendőr kérvényt dobott a kocsijába. Azért eszedezt, hogy testvérbátyja helyett, akinek őt tagu családja van Bécsben, ő mehessen ki a frontra. Károly ezt megengedte és azóta „Karl, der gnädige“ volt a neve.

A monarchia összeomlásának a jelei közben mind hírvébbak lettek, a nemzetiség gondolata a fronton való akasztások és az ország belsejében történt nemzetiségi vezetők letartóztatása ellenére, erősbödött. Tisza István alkudozni kezdett a nemzetiségek vezetőivel, sokat járt Horvátországban, a románokkal is tárgyalt, de eredmény nélkül. Az udvar közben sajtó útján vigasztalta és „fölvilágosította“ a közvéleményt. Kéthetenként megjelent a külügyminisztérium egyik főnöke, Praznovszky és térképeken mutogatta a sajtó képviselői előtt, mennyire nem baj, ha itt-ott benyomták a frontot.

Sokáig nem lehetett az ügyeket így vezetni. Károly érezte, hogy szükség van demokratikus átmenetre és gróf Eszterházy Móricot nevezte ki Tisza helyébe miniszterelnöknek. Eszterházy hozta Vázsonyit, az első zsidó minisztert, aki csak addig tudta magát tartani, amíg a választójogi kérdésben a magyar reakció nem mutatta meg neki, hogy Magyarországon a zsidó lehet céger ugyan, de nem lehet sohasem komoly tényező az állami életben.

A forradalom mértőföldnyi lépésekkel jött. Károly ugylátszik nem akart tudomást szerezni róla. Kolozsváron él egy háboruban sokszor kitüntetett és többször megsebesült ember, aki el tudná mondani, hogy a forradalmat megelőző éjszakán milyen dártdók folytak le Gödöllőn.

Károly a nagy háború vesztes kalandja után újabb kalandokat élt át. Nagyon kellemetlenek. Ezek már izmos és erős szervezetét felőrölték. Fiatalon, harmincöt éves korában távozott ebből a világból, amelyen föl tudott lendülni a hadari hatalomhoz és le tudott zuhanni egy hazájából száműzött emigráns boldogtalanságába. sz. i.

— **Parlamenti tea.** Bukaresti munkatársunk jelenti: A külügyminisztérium után csütörtökön este a miniszterelnökség adott teát a parlament új képviselőinek és szenátorainak. A teán az összes miniszterek, valamint a kamara és a szenátus liberális tagjai megjelentek. Az ellenzék távol maradt. Bratianu miniszterelnök ezen az összejövetelen hosszabb beszédet mondott. Utána a megjelentek még sokáig együtt maradtak és élénken tárgyalták a belpolitika eseményeit.

— **Románia nem készül háborúra Oroszország ellen.** Bukaresti munkatársunk jelenti: Egyes külföldi lapoknak arra a hírére, mintha Románia háborút készítene elő Oroszország ellen, vagy más csapatoknak (Wrangelnek) román földön való támadó előkészületeit megengedte volna, a külügyminisztérium komü-két küldött a külföldi sajtónak, amelyben mindkét híresztelést a leghatározottabban megcáfolja, egyben kijelenti, hogy minden kísérletet Oroszország megtámadására meg fog akadályozni.

— **Nagy autószerencsétlenség a bukarest—ploestii országuton.** Bukaresti munkatársunk jelenti: Csütörtökön éjszaka a bukarest—ploestii országuton Fotino földbirtokosnő autója Banca előtt egy személyvonat elé került, amely az autót felborította és majdnem egy kilométer hosszú utvonalon maga előtt sodorta. Az autó sofőrje, Jean Artaud francia állampolgár a helyszínen meghalt, az autóban ülő két utas súlyosan megsebesült.

— **Kinevették az erdélyi sékelbiztost.** A Cionista Világszerv. Végrehajtó Bizottsága az Actions Comité decemberi, wieni ülésén hozott határozata értelmében dr. Weiszburg Chaimot az 5682. évre az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség mellé sékelbiztossá nevezte ki.

— **Felmentették Persián Ádámot.** Budapestről jelentik: A budapesti törvényszék ma hozott ítéletet a Persián-Rejöd-féle bűnperben. A mai tárgyalást reggel 9 órakor nyitotta meg az elnök, Rejöd védője, Ruppert mondotta el magas szárnyalású védőbeszédét. Elesen támadta a mai kormányzatot, akik agent provokátorokkal erőszakolt bűnügyeket statuálnak. Elnök helyretuasítja Ruppertet, aki tovább folytatja beszédét, Szendrőt közönséges hazug fráternek nevezi. Majd kihirdették az ítéletet, mely szerint Persiánt és Rejödöt a vád és annak következményei alól felmentették.

— **Megnyitották a Duna-konferenciát.** Bukarestből jelentik: A Duna-konferenciát tegnap délután 4 órakor megnyitotta Popescu György közlekedésügyi államtitkár. Popescu megnyitójában üdvözölte a megjelent delegátusokat. A megnyitó után a konferencia programjának megállapítására tértek át. Az ülést ma délután négy órakor folytatják. Duca külügyminiszter a konferencia delegátusainak tiszteletére ma este bankettet rendez.

— **Kereskedők küldöttsége a miniszternél.** Bukarestből jelentik: Az Adeverul írja: A kereskedelmi kamarák egy küldöttsége kereste ma fel Sassu minisztert és kérték a kereskedelem szabadá tételét. A miniszter válaszában kijelentette, hogy a kormány okvetlenül foglalkozni kíván ezekkel a kérdésekkel és a közel jövőben a parlamentben törvényjavaslatot is fog ebben a tárgyban előterjeszteni.

— **„Catulle Mendés barátai.”** Párisi levelezőnk írja: Catulle Mendés, a nemrég elhunyt disztigvált francia író özvegye, „Catulle Mendés barátai“ címmel társaságot alakított, amelynek tagjai lettek mindazok, akik Catulle Mendéssel szorosabb baráti viszonyban voltak. Természetes, hogy ezek között a modern francia irodalom minden jelese helyet foglal. A társaság legelső összejövetele március hó 22-én volt Catulle Mendés özvegyének intim szalonjaiban. A társaság megjelent tagjai nevében Gustave Kahn író avatta fel szép beszéddel Catulle Mendés barátainak szövetkezését és azt hangoztatta, hogy a francia irodalom sohasem felejtetheti el Catulle Mendésnek, hogy az irodalom dudváit közül kimentette a tiszta művészetet. A társaság tagjai ezután ünnepelesen megfogadták, hogy egész életükben tiszteletben fogják tartani Catulle Mendés hagyományát és öröködien fognak az irodalom artisztikumá felett.

— **A határmegállapító bizottság a kormány elé terjeszti jelentését.** Bukaresti munkatársunk jelenti: A nemzetközi határmegállapító bizottság, amely ismét Nagyváradon dolgozik és román részről Dumitrescu őrnagyból, Popovici őrnagyból és Rosetti kapitányból, magyar részről Coki őrnagyból, Silles és Haidler kapitányokból, ezenkívül Paulletti olasz őrnagyból, Russel angol őrnagyból és Samo japán katonai parancsnokból áll, legközelebb a román és a magyar kormány elé terjeszti a határkiigazításról szóló jelentését. A két kormány a jelentést lotárgyalja és, ha kifogások nem merülnek fel, a határkiigazítás érvénybe lép.

— **Kijárási miatt letartóztattak egy papot.** Bukaresti munkatársunk jelenti: A valceai törvényszék ügyészsége letartóztatta Juon Tomescu pópát, volt néppárti képviselőt, aki kijárási címén többeket súlyosan megszarolt.

— **Eljegyzés.** Grün Blanka, Máramarossziget és Weinfeld Vilmos, Kosice jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

* **Hirdetmény kóserhus ügyben!** Értesítjük a kóserhus-fogyasztó közönséget, hogy a Timár-utca (Str. Tabacariilor) 1. sz. alatt levő hitközségi húsarnokban a legújabb, hatóságilag — minőség szerint — történt ármegállapítás értelmében kilogramonként 10, 14 és 16 leiben árusítatják a kóserhus. Ugyanott kapható naponta friss bárány- és szopóborjúhús napi árban. — A húskezelőség.

Betörő, akit véletlenül fogtak el

Az Uj Kelet tudósítójától

Rögen ismert aranyigazság, hogy a rendőrség legjobb szövetségese a véletlen. Számítalan bűnügy maradt volna felderítetlen, ha ez a magádetektív közbe nem lép. A kolozsvári rendőrség is sikerült fogást esz-nált szombaton a véletlen segítségével. Abban a pillanatban, amikor értesült, hogy nagyarányú betörés történt, a véletlen elébe hozta a tettest, akit a váratlan találkozás anynyira meglepett, hogy nem is próbált tagadni.

Szombaton délután öt óra tájban Ilea detektív főnök előadást tartott a nyomozótötestület tagjainak a továbbképző-iskolában, amikor megszólalt a telefon. A dési rendőrség jelentette, hogy Bicuian József betelni cipőkereskedő följelentést tett Frank József nevű alkalmazottja ellen, aki péntekrolszombatra virradó éjjel betört az üzletbe s több, mint huszonöt ezer lei értékű árut lopott el onnan, azután megszökött. A tolvaj 26 év körüli magas termetű, sovány fiatalember, fekete angolbajszú, alacsony, fekete lüszterkabátban szökött meg Betlenből, ahonnan valószínűleg Kolozsvár felé vette útját.

A telefonértesítés vétele után a detektív főnök azonnal kiadta a szükséges parancsot. Két detektív a vasuti állomáshoz ment, kettő a vendégszállodák átkutatására kaptak utasítást. Ilea Romulusz detektív főnök maga pedig Pollák és Rosenfeld detektívek társaságában más irányba akartak elindulni. Mikor kiléptek a központi főkapitányság kapuján, legnagyobb esodálkozásukra észrevették, hogy a rendőrség épülete felé egy egyfogatu kocsit közeledik, melyben a betelni betörő leírásának teljesen megfelelő fiatalember ült. A kocsit azonnal feltartóztatták. Utasa, amint a detektíveket meglátta, önmagától szállott le a kocsiból és Ilea detektív főnök felé tartott.

— Tudom, hogy engem keresnek. Én vagyok Frank József.

Nem is kellett vallatni. A véletlen esodálkozás összejátszása anynyira frappirozta, hogy észébe se jutott tagadni. Elmondotta, hogy már régóta foglalkozott a betörés tervével. Nagyobb összeget akart szerezni magának egyszerre, hogy ne legyen kénytelen más alkalmazottja lenni. Szerette a könnyelmű életet és mivel fizetéséből erre nem futotta, betört gazdájának üzletébe, ahonnan huszonhat pár cipőt, nagyobb mennyiségű bőrt és egyéb cipészeti kellékeket lopott körülbelül huszonöt ezer lei értékben.

A cipők nagyrészét a vonaton értékesítette, a bőrtöket és egyéb cikkeket, valamint a megmaradt cipőt Apahidán adta el vasuti tisztviselőknak és magánembereknek. Megmotozásakor mindössze két pár cipőt és csekély értékű egyéb holmit találtak nála. A pénzt előzőleg elmulatta.

Frank József kihallgatása után Ilea detektív főnök telefonon felhívta a dési rendőrséget, ahol a károsult kereskedő még ott volt és jelentette, hogy Frank József már őrizet alatt van. Azután autóbá ült és Rosenfeld és Pollák detektívekkel kiment Apahidára, ahol néhány órai nyomozás után sikerült a lopott áru egy részét az orgazdától összegyűjteni. Amikor visszaérkeztek Kolozsvárra, már itt találták a dési rendőrség egyik detektívjét, aki a tolvajt és a bűnjeleket bevitte a dési ügyészségre.

— **Felhívás Kolozsvár cionista ifjuságához.** Az április hó 9-én megkezdődő sékelakció előkészítése végett felhívjuk mindkét nembeli cionista ifjuságot, hogy napi egy-két órai munka vállalására az E. Zs. N. Sz. központi irodájában (Calea Reg. Ferdinand 48.) haladéktalanul jelentkezzenek.

A Sékelbizottság.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

Habima Zsidó Színpad

(Bemutató előadások Kolozsváron a volt Biasini termében április elsején és másodikkán.)

Az első bemutató dráma volt. Amerikai természetű, tömeges effektusai fölkeresésére, de a műfaj-jobbjai közül való, sok igaz meglátással. Zu spät — Elkésve, a dráma címe és ami el van mondva benne, zsidó szomorúság, zsidó nyomor, zsidó süllyedés. Az a lejtő, amelynek a zsidó nem adja át könnyen magát és ha rákerült, jobb érzése jussu mindig visszakapaszkodik, beleharap, a tiz körmével akar visszajutni a tisztaságba, a népi közösségbe, amelyből kiteszítatik minden magáról megfeledkezett.

Szüksős, nyomorgó hajlékban indul a darab. A léry iszik és kártyázik, zsidó családját, gyűlölet és kétségbeesés poklává változtatja a szegényes hajlékot, amelyből el messzire, Amerikába menekül gyermekeivel az asszony. Kint gyönyörűvé serdül a leánya, akit két ember szeret meg régi recipe szerint. Olyan, aki rokonszenves a leány előtt és olyan, akinek csak a pénzéért van közeledési joga hozzá.

Az apa — nagybácsiként — megérkezik Lengyelországból Amerikába. Elkésve. Mert bár jómódban van, de gyalázat árán, leánykereskedéssel szerzte a vagyonát. Az asszony úgy határozott, hogy a leányt a pénzese emberhez adja, nem a jóvaló rabbi-üföföshöz: elég volt neki a nyomortól és annak minden riasztó járuléka: a leányt és nem szeretőt, ha a leánynál megismétlődne az ő életfájdalma. A gazdag lakodalmat ül a leánnyal. A „nagybácsi” eljön, de tíz percel az esküvő után. Megismeri a fiatal férjét: az ő szakmájából való. De már késő. A leány elválna urától, csak hogy szerelme, a fiatal tudós kohánita, aki nem vehet el elvált asszonyt. Az apa legyilkolja a vót, ezzel megbünteti magát. Gyermekeinek pedig boldogságot szerez, mert a leány most már egyesülhet igaz szerelmével.

Meleg sikereket juttatott a darab az előadónak, akik egytől-egyig tehetségükkel javították a dráma sekélyebb részeit.

Vasárnap este a Wos a Mad ken — Mire képes egy leány című Schorr-Operettet adták józsin, kedves könnyedséggel. A leányt születésekor fiúnévvel anyakönyvezték és husz év múlva visszatérve Amerikából bevonul katonákhoz. Igazi snájdig, ravasz és el-

szánt jenk-nő, aki gyerekkori szerelmének és vőlegényének anyját is megszédíti. A komikus helyzetek és kacagtató fordulatok bőségtára a darab, amelyet sikerre vitt a Stramer-házaspár. Stramer a leány anyja szerepét játszotta elragadó bájjal és komikummal. Jedd vallásossága üdítően mulatságos volt. Amint lehajolt és kezét a padlón megdörzsölve imaszüneten mondotta:

— Dank dem, wos ich hab' mir die Hand nist gewaschen! — o szakvakban a nagy skálájú művésznő felejtethetetlen sok kedvességet tömörített. A címszerepet Rabinovitzné adta pajzánul, frissen, közvetlenül. Stramer az esetlen, jól vasalt ifjú szerepében pompás volt, Rabinovitz szintén a paraszti zsidó alakításában. Weinbergné a kövér, házsártos asszonyt játszotta nagyon jóízűn és jó volt Waldberg, mint kézbesítő.

A közönség sok jelenetet tomboló tapsal ujrátapott meg.

Szabó Imre

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Kedd: Anyegin (Eugén). (2-odszor. Operahelyiakkal. Operabérlés 16. szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Szerda: A két mazur. (Operette-ujdonság. 11-edszer. Rendes helyiakkal. Bérlés-szünetben.)

Csütörtök: A Mámor. (Ujdonság, először. Premiére-helyiakkal. Premiére-bérlés 27. szám. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Péntek: A mámor. (2-odszor. Rendes helyiakkal. Bérlés 123. sz. C. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Szombat d. u.: A hattyn. (Ujdonság, 11-edszer. Mérsékelt helyiakkal.)

Szombat este: Zsidónő. (Darin vendégszínházaival. Opera-helyiakkal. Opera-bérlés 17. sz. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)

Vasárnap d. u.: Opsitós. (Operette 47-edszer. Mérsékelt helyiakkal.)

Vasárnap este: Flórika szerelme. (Uj betanulással és szereposztással. Szentgyörgyi István főlépésével. Rendes helyiakkal. Bérlés 124. sz. D.)

Hétfő: Három a kis lány. (Operette-repriz. Uj betanulással s új szereposztással. Rendes helyiakkal. Bérlés 125. sz. A.)

Vasárnap d. u.: Boszorkányvár. (Mérsékelt helyiakkal.)

Vasárnap este: Királytigris. (Uj betanulással. Uj szereposztással. Rendes helyiakkal. Napibérlés 121. szám. A.)

A műsorra tüzött előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztárában.

Uránia mozgóban: Kedd, szerda. Börtön a tenger alatt, kalandortörténet, fölülmulhatatlan látványosság, főszerepben a világhírű Harry Peel, az emberi gonoszság és bűn fáradhatatlan, szenális üldözője, az ártatlanul szenvedők, lángelkű védelmezője. Csütörtökön nagyszerű erkölcsdráma. A Bűn táncza. Főszerepben a tündérszép Gritt Hegess. Pénteken, Diákszerelm. A francia Pathé-gyár megható, romantikus drámai jelenete. Szombat, vasárnap, Ezeregy éjszaka, színezett film-költemény. Az amerikai Pathé világra szóló remekke.

Egyetem mozgóban: Kedd szerda, csütörtök, a szezon legszenzációsabb filmlátványossága, Kistenmacher világsikert aratott színműve után a Nyugat. Főszerepben: Nazimova, kinek ez egyik egyik legjobb alakítása. A nyugati civilizáció és a forró vérű, misztikus kelet ölekezése egy mesteri fölépítésű történet keretében. Pénteken a nagyszerű erkölcsdráma, A Bűn táncza. Főszerepben Gritt Hegosa, a szép filmesillag. Szombat vasárnap, izgalmas filmszínmű. A kelepce, főszerepben Paul Capellani. Társadalmi, bűnügyi, szerelem ellen érdekes vegyítéke a film.

Apolló mozgóban: Kedd, szerda, Győző szerelem, valódi yenki furaanggal megalkotott kalandortörténet, főszerepben: Anita Stewart. Csütörtök péntek, nagy nordiskdráma. Az anyai szeretet. Főszerepben: Mária Dienesen és Gunar Sommerfeldt. Szombat, vasárnap, Fekete pillangó. Egy királyi udvar titkait tárja föl, egy halatlanul izgalmas történet keretében, főszerepben: Lilly Beck. Azonkívül Majom kerestetik, pazar vigjáték.

SPORT

Vasárnapi eredmények

Universitatea—MCFR 2:0 (1:0).
KAC—CCFR 1:1 (1:0).
KKASE—TSC 2:1 (2:1).
Unio—DMTE 3:1 (2:1).
Sparta—KMTE komb. 1:0 (1:0).
MTK—MMTE 6:0 (4:0).
Coltea—HTV 2:1 (0:0).
Olympia—NAC 2:1 (0:1).

A vasárnapi barátságos, díj és bajnoki mérkőzések sportértékét jelentősen lerontotta a szitáló eső és a felzúrt, sáros talaj. A kedvezőtlen idő következtében mérsékelt volt a közönség érdeklődése is, a eszűs pálya pedig idegessé tette a játékosokat és a bírókat, ami több tévedést és kiállítását eredményezett.

Kolozsvárt két első, egy másodosztályú és két ifjúsági mérkőzés került eldöntésre. Az Universitatea csapata otthonosan mozgott a sáros pályán, mint marosvásárhelyi ellenfele. Az egyetemi csapat már a 4. percben gólt ér el Bonciocai révén, a CFR támadásai valamint Szilágyi kapus kiváló védésén törnek meg. A második félidőben a CFR veszélyes helyzeteket teremt az egyetemi kapu előtt, a csatársor lövését azonban két alkalommal is a kapufa teszi ártalmatlanná. Grant balszélső szereléses centere eredményezte a második gólt. A vendégesapat legjobb emberei Molnár és Brassai hátrédek, valamint Ilyés II. és Abraham voltak. Nagy Ádám (KAC) szöv. bíró jól vezette a mérkőzést.

A KAC—CCFR mérkőzés a vizi-pólóra emlékeztetett és a heves durvaságok jegyében folyt le. Kombinációt, észszerű játékot hiába vártak a labda-

rugás hívei. A kolozsvári vasutas csapatban újlag szerepelt Deák Ferenc, aki nagy hasznára volt társainak. A KAC az első félidő 31 percében Somlai beadásából Schulz révén éri el gólját, a CFR a második félidő 10 percében a dr. Hirsch faultja miatt megítélt tizenegyesből Vinczi révén egyenlített ki. A kiegyenlítés után elkeseredett küzdelem indult meg a győztes gólról. Kölesónos durvaságok követik egymást, amelyek kezdeményezze a vasutas csapat volt és Takács, valamint Ujfalvy kiállítását eredményezte. A CFR kilenc emberrel is jól tartotta magát a teljesen kifulladás és észszerűtlenül játszó piros-fehérekkel szemben. A KAC-ban Marczinkievicz II., Schulz és Raduch játéka érdemel említést, dr. Hirsch nem bírta tüdővel a nehéz pályát. A vasutas csapat legjobb emberei Végh Gyula, Báza és Illés, az ifjúsági kapus voltak. Végh Kami, Vinczi és Takács durvaságukkal kellettek kellemelelt feltűnést, méltó partnerük volt Czégka. Czinczár Imre (Haggibbor) szöv. bíró elértelen volt és későn alkalmazta a játék fairségét célzó büntetéseket.

A KKASE—Tordai SC II. oszt. bajnoki mérkőzését durvaság és a bírói tévedések sorozata tarkították. Kaucsár vitás jogosultságu tizenegyesből jutnak a kereskedők első góljukhoz. A TSC Beke fitty után elért góljával egyenlített, Vatiuan Sabin (Universitatea) szöv. bíró nagyon ingadozó volt, Bécsi kiállítását az elkövetett szabálysértés nem tette indokolttá.

A második csapatok részére kisorsolt szöv. díjmérkőzéseket a kis pálya alkalmatlansága miatt elhalasztották. Az ifjúsági csapatok mérkőzései a következő eredménnyel végződtek: KMTE—Victoria 1:0 (1:0) A Victoriából Szathmárit feleselés miatt kiállította Jakobi Dezső (Haggibbor) gyakorlóbíró. A győztes gólt Raduch IV. rugta. A mérkőzést megóvták, mert a munkás csapatban több igazolatlan játékos szerepelt.

Haggibbor ifj.—CFR ifj. 6:0 (5:0). A Haggibbor megsemmisítő fölény mellett Ankraut (2), Reiter (2), Gidáli és Baumzweig Buni révén éri el góljait. A mezőny legjobb emberei Ankraut és Kaszner voltak. Tronez Döme tréner munkájának eredményeként a Haggibbor ifjúsági csapata stílusos szép játékot produkált. Bíró: Bonna Emil.

Szamosujvárt a Sparta Batrin góljával 1:0 arányban győzte le a KMTE kombinált és tartalékos csapatát. A közönség nyugott, sportszerű magatartással kísérte a barátságos mérkőzést, amelyet Kain Ernő szöv. bíró közmegelekedésre vezetett.

Gavriel lelke

ment utána

Irta Ujvári Péter

Templomot építettek Simkovicén és a frigszékényről még hiányzott a takaró.

— En meghimezem, — szólt Manjuska a vénnekhez — de ugy vegyétek, mint a vőlegényem ajánlédját, mert az ő nevét fogom belehimezni, hogy mire messze utjáról hazatér, lássa, hogy hűségesen vártam.

A vénnek megengedték és Manjuska zöld selymet vásárolt, meg fehér selymeornát, azonkívül aranyfonalat is egy jösomót.

Es attól fogvást reggeltől estig mindig csak a szent takarót himezte. És ugy volt, hogy mikor ártatlan szerelmén elmerengve, nézte a takarót, akkor fehérre változott, mikor pedig ugy nézte, hogy nagy sóvárgásában a szive vérezni kezdett, akkor vérvörösré változott a takaró, de ő nem vette észre a selyem színeváltozását.

Azt se tudta Manjuska, hogy Gavrieltől való minden gondolatát szötte bele a zöld selyembe; minden fájdalmát és minden reményét és lassan-lassan az egész életét is. Attól volt, hogy eleinte olyanok voltak a levélszirmok, amiket Gavriel neve köré font, mintha most

hasadtak volna ki a bimbóból, később pedig olyanok lettek, mintha már fonyadnának.

A selyemszál, aranszál már elfogyott, a szivéből is kiszikkadt már a reménység, de Gavriel még mindig nem jött meg Novgorodból, ahová mátkagyűrűt vásárolni ment.

— Siess már — sürgették a vénnek — ünnep előtt fel kell avatni a templomot, a takaró nélkül pedig nem lehet.

Jött hozzá a szentéletű remete is és az is ógatta:

— Ugyan siess már. Egyszer haza jön Gavriel és hol esküdjön neked hűséget, ha nem az alatt a porojehesz alatt, amelyet te himeztél. Vigyázz csak, Manjuska, ti ez alatt fogtok összeegyesülni.

Manjuska csak hallgatott, mert nem merete megmondani senkinek sem, hogy a selymeornája elfogyott és pénze sincs rá, hogy újat vegyen. Szomorú volt és kiszaladt az utcára, onnan a mezőre, mert sirnia kellett és ott kedvére kisírhatta magát.

Es ahogy mén-mendegél, édes suttoást hall a fák között, mintha Gavriel suttozna. De az csak halk madárszerelmeskedés volt.

Es ahogy bánatosan tovább mendegél, ahöhezen uszott előtte a levegőben az ökönyál. Némelyik reáereszkedett és átfonta a homlokát, némelyik a vállára szállt, olyan puhán,

mintha Gavriel havazta volna reá az ártatlan nászesókot.

Aztán csak kinyújtotta a karját, eszméletlenül szinte es a fehér szálak reágombolyodtak, mint az orsóra. Manjuska csöndesen elmosolyogta magát:

— Az isten selyemszálát küldött az égből. Ha a rokkán megsodrom, fonál lesz belőle, amivel himezni lehet.

Manjuska nem tudta, hogy Gavriel lelke uszott utána a napsütéses ősz levegőben és az foszlott szét fehér szálakra a szeme előtt.

Haza ment, megsodorta selymeornának Gavriel lelkét és belehimezte a takaróba.

Ünnep előtt felavatták a templomot. Sok-sok gyertyát gyújtottak meg benne és az emberek vidámak voltak, mert megadatott nekik, hogy isten szent nevét megmagasztosíthassák.

Akkor aztán a frigszékény elé járultak a vénnek, hogy megnyissák. De a takarón való betűk hirtelen szikrázni és fényleni kezdtek, a himezett virágszirmokból földöntuli édes illatok áradtak ki és maga a függöny meglebbent és reszkedett, mint az ember, mikor nagyon boldog, vagy nagyon boldogtalan. És halk zümmögés zsongott ki belőle. Néha ugy hangzott az, mint a csöndes nevetés, néha ugy, mint a halk zokogás.

Az emberek megrendültek. Be-

szél a frigszékény-takaró. Manjuska valami babonát varrt bele abba. Ahogy a dermetségek megereszkedett, előre nyomultak. Némelyek kinyújtották a karjukat, hogy a takarót letépjék, de mikor hozzányultak, útást éreztek a kezükben.

Ettől ugy megriadt a gyülekezet, hogy ijedten kihátrált. Az emberek bolondmódra Manjuskat keresték és összevissza kiabáltak:

— Gyere elő, te boszorkány. Menj és szedd le a takarót, akit megbabonáztál.

Manjuska meghallotta a zenebónát, megijedt és nem mutatkozott.

De ekkor fölkereste a szentéletű remete és szeliden így szólt hozzá: Eridj, Manjuska és vedd le.

Manjuska szivére szoritotta a kezét, mert az ugy dobogott, hogy attól félt, mindjárt meghasad. A könyve is előbuggyant, mikor a remetere ráemelte szomorú tekintetét:

— Mért szedjem le, hiszen te mondtad, hogy az alatt fogok összeegyesülni Gavriellel.

— Ugy is lesz — felelt a remete. — Menj hát, Manjuska.

Manjuska betámolygott a templomba, amelyben már semmisse világított, csak az aranszines frigláda-takaró.

Es amikor elébe tántorgott, még jobban meglebbent a takaró és még jobban reszkedett és a zümmögés is erősebben zengett ki belőle. Mint a

Désen az Unio 3:1 (2:1) arányban győzött a munkáscsapat felett. A gólokat Szilágyi, Rákostfalvi és Ibl rugták. A II. oszt. bajnoki mérkőzést Haas Erich vezette.

Marosvásárhelyen az MTK imponáló gólarányban győzött az MMTE felett. A gólokat Deutsch Simi, Glanczmann és Darszon egyenlően osztozkodták. Az MTK-ban különösen a halvesor dolgozott kiválóan. Adorján Ödön, a BB előadója kitűnően bíraskodott. Az MTK I. b. barátságos mérkőzés keretében 2:0 (1:0) arányban győzött a Kadimahval szemben. Bíró Czitron Márton volt.

Nagyszebenben az Internationale—Jehuda barátságos mérkőzés 1:0 (0:0) eredménnyel végződött. A Jehuda hét tartalékkal szerepelt. Bíró Binder Vilmos (HTW) volt.

Székeludvarhelyen a Nagyszebeni SE és a Hargita bajnoki mérkőzése gól nélkül zárult. A szép, fair mérkőzést megővítik mert a nagyszebeni csapatban Kondor, a temesvári Kinizsi kitűnő hátvéd is szerepelt. Bíró Z. Sebese.

Brassóban a Coltea 2:1 (0:0) arányú győzelmével két értékes bajnoki pontot szerzett a nagyszebeni HTV csapatával szemben. Kitűnő bíró volt Beneze Czinezar Miklós (Braşovia).

Nagykarolyban a szatmári Olympia-Nagykarolyi AC barátságos mérkőzést előbbi nyerte 2:1 (0:1) arányban. Bíró Révész (Szegedi AK) volt.

Labdarugás

Elmaradt bajnoki mérkőzések. Nagyváradon, Szatmáron, Nagyszalontán, Aradon és Temesvárt az április 2-ára kitűzött bajnoki és barátságos mérkőzéseket a hatalmas esőzés miatt nem tarthatták meg.

Szeinhübel Zoltán, az aradi CFR-Előria intézője, a kitűnő bíró fogja vezetni az április 9-iki Hagyibor—Victoria bajnoki mérkőzést.

A marosvásárhelyi bíróvizsga. Az április 2-án Marosvásárhelyen Molnár Lajos, Konez Rudolf, Adorján Ödön és Winkler István szöv. bírák által megtartott bíróvizsga kielégítő eredménnyel végződött. Tíz jelölt közül Czitron Márton (MTK), Csont Samu (MSE) és Blum Zoltán (MSE) gyakorló bírákká minősítettek. A múlt évben gyakorlóra utasított Csehny Árpád (MTE), Fejér István (MTE) és Fischer Hugó (MSE) jelöltek ugyanezre gyakorló bírákká minősítettek. Kálmán György (SZTK) jelöltek három hónap múlva leteendő újabb gyakorlati vizsgára való utasítása mellett a BB barátságos mérkőzések vezetésére engedélyt adott.

Ífjúsági testedzés

Tarbutth—Polgári iskola 4:2 (2:1). Az elmúlt szezonban szép fejlődésnek

szellemek hangja, olyan rejtelmesen eszengett a nagy esőben.

Manjuska kitará a karjait és a függönybe fogódzott. Ez meg ráborult és áttele, mintha élő ember ölelé. És ő esékolta a virágszirmokat és a virágszirmok visszacsókolta. Aztán lerogyott és zuhanásban a virágok beszédjét hallotta:

— Meglásd, még kinyitunk. Isten előtt kinyitunk. Mert mi a Gavriel lelke vagyunk. Gyer, Manjuska, tavaszi ünnepe vár minket a másvilágon. Edes tavaszi összeegyesülés.

Manjuska lehervadt a lépcsőre, mint az ágáról letört lilium. Halotti lepedőnek pedig reáborult a selyemtakaró.

A szentéletű remete a templom előtt állt és imádkozott. Aztán a városba ment az emberekhez, akik a látott csodától még most is reszkettek.

— A takaró — szolt busan — leomlott. És Manjuska alatta fekszik. Két fényes csillag uszott a két magasságban. És a két csillag olyan volt, mint két lilium. És a sugaraik összefonódtak, mint a virágok. És a csillagos ég mély redőket bontott, mint egy sötétkék bársony-porjehesz.

— Lám — szolt remete — a frigysekretny-takaró alatt összeegyesültek. Manjuska és Gavriel...

lendült kolozsvári középiskolai sport a kritikussá vált pályahiány miatt nagy nehézségekkel küzd. A középiskolák csapatai a tavaszi szezonban a pályahiány miatt még csak egy mérkőzést tarthattak.

Atlétika

Cross-country Arad város bajnokságáért. Aradról jelentik: Az ATE április 2-iki mezei futóversenye Arad város bajnokságáért a következő eredményekkel végződött. Az egyéni versenyben első lett Pál (ATE), második Pálffy (AMTE), harmadik Grieshaber (Hakoah). Nagy feltűnést keltet, hogy

KÖZGAZDASÁG

Alakulóban

a lakásépítő részvénytársaság

Metes prefektus tervezete. Az építőiparosok és munkások közös értekezlete

Az Új Kelet tudósítójától

A nagyváradi példa után a kolozsvári érdekeltek is rájöttek arra, hogy komolylakásépítő akciót csak úgy lehet lefolytatni, ha a szokásos állami kedvezményeken kívül a lakosság legszélesebb körei anyagilag is érdekelve vannak az építkezésben. A vezető körök részéről már régebben foglalkoznak egy nagyarányú társadalmi akció megszervezésével és megelégedéssel vehetjük tudomásul, hogy az illetékes tényezők a legnagyobb jóakarattal és hozzáértéssel igyekeznek az akció kifejlődését elősegíteni.

Metes prefektus elnöklele alatt gyűltek össze a lakáskérdésnél legközelebről érdekelt építőiparosok és építőmunkások, hogy a bérharc megszüntetésével bebizonyítsák azt, hogy a közérdekű mozgalomból nem akarják magukat kivonni. Bohatiel mérnök a vállalkozók részéről kijelentette, hogy a lakásépítés esd-jének nagyrészen a munkásság az oka, mert mereven elzárkóznak a a tízrai munkaidő bevezetése elől, ami nélkül pedig eredményes és sürgős építkezés nem képzelhető el. Ujhelyi, az építőmunkások szakszervezetének elnöke Bohatiel támogatására kijelentette, hogy az öt év óta alig foglalkoztatott és nyomorgó építőmunkásság a közérdekű építkezések fontosságának tudatában áldozatokra is hajlandó, amennyiben elfogadják a napi tíz óra munkaidőt, azonban magánépítkezéseknél ragaszkodnak a régi feltételekhez. Ujhelyi frapján és komoly felszólalása a jelenvoltagekra mély hatást gyakorolt.

Metes prefektus egy kész tervet olvasott fel az értekezletnek. Szerinte a mostani lakásínség csak gyors és nagyarányú építkezéssel lehet segíteni. Ha Kolozsvár nem akar egy nehéz telet a mostani lakás-mizériák közt végigsynglódni, öszig ötszáz kétszoba-konyhás lakást kell felépíteni. Ehhez az építkezéshez 50 millió lei alapitoke szükséges, amit egy nagyarányú társadalmi akcióval lehetne összegyűjteni. A megalakuló részvénytársaság részvényeit nagyrészen a város és erkölcsi testületek, a fenmaradó részt pedig a lakosság jegyezn. Tízezer ötszáz leles részvényt bocsájtanának ki, amelyeknek lejegyése biztosítaná a lakás-mizériák megszűnését. Aki ötvenezer lei értékű részvényt jegyez, az maga is jogot formálhatna egy két szobakonyhás lakásra. Több felszólalás után az értekezlet egy bizottságot alakított, amely köteles rövid időn belül egy alapszabálytervezetet kidolgozni és összehívni a kolozsvári lakásépítő részvénytársaság alakuló közgyűlését.

dr. Belu Jenő, az Universitatea futója helyezetlenül végzett. A csapatversenyben az ATE csapata lett az első.

Külföldi sportszemle

A magyar sportvilág gyászolja Károly királyt. Budapestről jelentik: A Károly király halála miatt elrendelt országos gyász következtében az április 2-ára kisorsolt bajnoki mérkőzéseket nem tartották meg.

Magyar-osztrák válogatott mérkőzés. A magyarországi politikai feszültség miatt beállott egy évi szünet után a két ország válogatott csapatai április 30-án Budapesten találkoznak újlag.

Belföld

(x) Megtiltják több külföldi árucikk behozatálát. Bukaresti munkatársunk jelenti: Néhány nap óta a főváros kereskedelmi és pénzügyi körében az a hír van forgalomban, hogy a kormány a behozatalt, a gépek és mezőgazdasági eszközök kivételével, meg akarja szüntetni. Erről a hírről illetékes helyen kijelentették, hogy a kormány valóban foglalkozik az import restringálásának tervével, általános importfüggesztésről azonban nincsen szó, csupán néhány árucikk behozatálát fogják megtiltani.

(x) A bukaresti tőzsde az elmúlt héten. Bukaresti munkatársunk jelenti: A tőzsdén az elmúlt héten főleg a petróleumrészvényeket keresték. Az I. R. D. P. ennek következtében 60—70 ponttal emelkedett. A többi ipari vállalatok közül a Concordia 2170-re szökött fel, a Credit Minier részvényeiből a régiéket 2500-on, az újakat 2429-en jegyezték. A bankrészvények közül Marmorosch Blank 840, Banca Romaneasca 855, Banca Agricola 350, Banca de Secont 530. A valutaforgalomban a lei Párisban 8 centimesre esett, illetve nálunk a frank 1275-re emelkedett. Márka 41, osztrák korona 195, cseh korona 255.

(x) Egy dán társaság megakarja vásárolni Erdély vasutjait. Bukaresti munkatársunk jelenti: A nagyszebeni „Deutsche Tagespost” közlése szerint egy nagy dán üzleti társaság meg akarja vásárolni Erdély vasutjait. A társaság megbízásából több mérnök már elindult Dániából Erdélybe.

(x) Új vizumdíjak. Bukaresti munkatársunk jelenti: Egyes külföldi államok bukaresti követsége a következő új vizumdíjakat állapította meg: Vizum Csehszlovákiába csak menet 1300 lei, menet és jövet 2600 lei. Vizum Németországba csak átutazásra 600 lei, ott tartózkodásra 1200 lei. Vizum Magyarországra 140 lei. Vizum Ausztriába három hónapra 102 lei. Vizum Jugoszláviába 66 lei.

Külföld

(x) London—Konstantinápoly: 40 óra Bukaresti munkatársunk jelenti: Az Új Kelet hírt adott arról, hogy április 1-től kezdődőleg repülőgépforgalmat rendszeresítene London—Konstantinápoly között. A repülőgépek utirányul Páris, Straszburgot, Prágát, Bécsét és Bukarestet állapították meg. Az út Londontól Konstantinápolyig 40 órát fog igénybe venni.

(x) Az Osztrák-Magyar Bank huszonhat csehszlovákiai fiókja Angol-Cseh bankká egyesült. Bukaresti munkatársunk jelenti: Az itteni csehszlovák követség értesítése szerint Csehszlovákiában, az ottani volt Osztrák-Magyar bankfiókok, számszerint huszonhatan, az Angol-Osztrák Bank finanszírozása mellett angol cseh bankká egyesültek. Az így összeolvadt bankfiókoknak 150 millió cseh korona alapitokjuk van, ennek legnagyobb része az Angol-Osztrák Bank, egyrésze csehszlovák áttampolgarok részvényjegyzéséből került ki.

A Zsidó Nemzeti Alap erdélyrészi irodájának IX. számú kimutatása

(Az előző szám folytatása.)

Persely

Heti 2 lei bedobással évente 100 leit gyűjthetünk

Mintaperselyek

Beszterce: Herczeg nővérek 330, Hirsch Márkus 1675, Blau Manó 16, Löbl Henrik 1220, Pfeffermann Ignác 1214, Tabovits Sámuel 1154, Edelsteia Jakab 12, a helyiosport 25, Nussbacher Wolf 1064, kisebb gyűjtés 6887 lei (51615). Toplița-Romana: Ujhelyi Dezső 50 lei. Brassó: Kis Sándorné 40 lei. Élesd: Kohu József 30 lei. 63615

A Szatmári Cionista Szervezet IV. sz. „Barkochba” nachlaja

A „Debora” Leányegyesület által rendezett purimestély jövedelméből 1500 lei — 12 dunam. (Eddig befolyt 2022 lei — 16 dunam) 1500—

Erdélyi Kolónia

Purimi gyűjtés

Retteg: Mátyás Ius és Bernád Juocó 16025, Mátyás D. és Bergfeld Eszter 135, Bergfeld és Mayer Jaszi 81, Mátyás Olga és Löwinger Csilla 141, Salamon Menyhért és Bergfeld Simi 10850 lei (62575). Alba-Julia: Az „Ezra” S. és K. Egyesület a purimi estély jövedelméből 500 lei. Nagyvened: Márton Erzsébet 145, Markovits József 8, Weltmann Rezső 13, Grósz Sándor 30, Mann József 7, Klein Olga 16, Katz Albert 27, August József 14, Mann Sándor 1850, Breszlauer Izsák 15, Fischer Tibor 8250, Frits Béla 850, Mann Ilon 22, Hartmann Lajos 750, Markovits Paula 5 lei (419). Beszterce: A „Barkochba” S. és K. Egyesület gyűjtése 392 lei. Nagybanja: Bernáth Tibor és Zoltán 173, Frankovits Miklós 70, Frenkel Laci 3550 lei (27850). Cluj: Gidali Erzsike 200 lei. Odorhei: Lebovits Lajoska 200 lei. Fogaras: Hirschhorn László 100, Herschdorfer Ferike 93 lei. Hátszeg: Weil Penina 174 lei. Déva: Bergfeld Sándor 115, Heller Erzsike 50 lei. Erdőszentgyörgy: Farkas Tibor 128 lei. Vajdahunyad: Jakab László 48, Neumann Tibor 44 lei. Csikszereza: Popper Matild 78 lei. Szilágysegh: Salamon Mariska 59 lei. Nagykaroly: Weisz József 24 lei. 352825

A Zsidó Nemzeti Alap Erdélyrészi Irodája.

Felölös szerkesztő: MARTON ERNŐ

Kiadó: KADIMA kiadóvállalat r. t. Előfizetési ár havonként . . . . . 30 lei Egyes szám ára mindenütt 1 lei 50 baat

Üzleti értesítés.

Tisztelt pártfogóim és vevőim szives tudomására hozom, hogy Janowitz és Tsa cég megszűnt, amennyiben társamtól Fränkel Mór urtól külön váltam. Mai naptól új tüzifa termelés és elárúsítási üzletemet Janowitz Vilmos tüzifa kereskedő cég alatt újra megkezdtem.

Igyekeznem fogok a jövőben is szolid kiszolgálás és méltányos árak mellett vevőim teljes megelégedését kiérdemelni.

Részemre a társaság üzletben alkalmazásban volt embereim nem vehetnek fel rendeléseket, hanem az újonnan alkalmazott és igazolvánnyal ellátott ügynökeim. Azonkivül felveszek rendeléseket a régi 127 és 918. sz. telefonokon, melyek továbbra is birtokomban maradtak. 34961

Cluj, 1922. március 6-án.

Tisztelettel:

Janowitz Vilmos.

Cukorka és esokoládé raktár

Lusztig és Nussbacher Cal. Regele Ferdinand 31. Szállitunk póstán, utánvét mellett.

Átutalásokat

a külföld bármely részébe a legolcsóbban eszközöl a

Forgalmi Bank Rt.

Cluj, az Urania palotával szemben. Idegen pénznemek vétele és eladása, folyó számlák, lombard-kölcsönök, betétek naptól-napig a legmagasabban kamatoztatnak.
Telefon 1-69 és 7-25.

Van szerencsén a nagyérdemű hölgyközönség szives tudomására hogy **bécsi szabásnőm megérkezett.** Elvállalok mindennemű ruha készítést, úgy mint angol és francia ruhákat a lelegegységesebb és legújabb divat szerint. Szives partifogásukat kéri

Krausz Samu női szabó.
Cluj, Strada Radu (Bocskai-u.) 5.
3615-1

Meteor

palagvár ri. Fugyivásárhely (Biharmegye) ajánlja kitűnő minőségű 3457-1

asbestpaláját

TÖZSDÉK	Lei	eseh kor.	márka	fran. frank	svájci frank	lira	osztr. kor.	magy. kor.	font sterl.	dinár	leva	lengy. marka	dollár	holl. forint	török font	svéd kor.
Paris valuta deviza																
Bécs .... valuta deviza																
Prága valuta deviza																
Berlin .. valuta deviza																
Zürich .. valuta deviza		967 1/2	167 1/2			2667 1/2	675	60		156		13	515			
Budapest valuta deviza																

Minden házban fontos!

Az egészség érdeké ben nélkülözhetetlen **párnaföll-, vatta-, lószőr- és gyapju-tisztítás, melyet gőzerőre és vegyítiszításra berendezett műhelyemben gyorsan és pontosan vállalok. Raktáron tartok kész párnákat és tollat. Mérsékelt árak! Szolid kiszolgálás!**

Stern Salamon
Kossuth L.-u. 10.

Nagymennyiségű lámpaárú, esed táblaárú, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaárú érkezett.

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés részvénytársaság

Oradea-Mare — Nagyvárad
Str. Nicolae Jorga (v. Zöldfa-u.) 4.

TELEFON 71.

1311

Pontos és szolid kiszolgálás.

Textilárut nagyban

legolcsóbban beszerezhet a 2556-1

Réger & Heimovits

cégnél **CLUJ, Piata Mihai Viteazul (v. Széchenyi tér) 12.**

TOJÁS-

festék minden színben, versenyen alóli áron, jó minőségben beszerezhető:

„LUXOR” vegyészeti gyár, Cluj,

Telegram: „Luxor”, Cluj, Tele on 12-97.

Engros engedmény. 1295

BOLOND

az aki ügynöktől vesz drága essencet, míg nálam a legfinomabb **liquer essenzlákát** megrendelheti utánvét mellett **75 lei kilogramonkénti árban**

1294 **Glück Henrik**
Oradea-Mare (Nagyvárad)
Calea Vict. volt Kolozsvári-u. 74.

Haláltangó!

Párisi táncatrakciót mutat be

Olga & Teddy

e hó 3-tól

AKÖZPONTITÉLIKERTJÉBEN

1314

Viszonteladók figyelmébe!

Hitter és Lőb

Oradea-Mare, Str. Avram Jancu 10.

Kötött, szövött norinbergi és galanterie áruk nagykereskedése. — Pontos, szolid kiszolgálás. Vidéki megrendelések postán eszközöltetnek. 3442-1

Fregoli Raglán

gumiköppeny 1330 divatöltöny

Neumann M.

cégnél,
Cluj, Piata Unirii (Fötér)

של פסה Megkezdődött של פסה

a carlsbadi porcellán-edények nagy elárúsítása

vizes, boros, likörös poharak, vizes korsók, palackok, demionok, hitelesített ürmértékek

Ausländer Testvérek Cluj, Piata M. Viteazul volt Széchenyi-tér 39. Tel. 954. Szombat és ünnepnapokon zárva.

Kepes Eiek orvosi kötszerész

Oradea-Mare, Sae-paseage
Ajánlja saját készítményű sérvkötőit, haskötőit stb. Női és férfi övszerek nagraktára 00000

Ujrafoncsorozás! Finntükrök gyártása!

Péchy és Társa

Modern üvegcsiszoló és tükörárugyár

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapusinus-u.) 20 megkezdte: Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó áron megrendelhetők. 1331

KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

TUNGSRAM

BOGNÁR ÉS SZÁNTÓ

CLUJ-TÂRGU-MUREŞ (CAL. REG. FERD. 70) 3571

של פסה של פסה

felügyelete alatt saját szűrésű uradalmi FAJBOROK של פסה של פסה

GUTFRIED ÉS HERSKOVITS

Oradea-Mare (Nagyvárad) Piata Unirel 12. Telefon szám 211. Megrendeléseket postán eszközölünk. Erdély legnagyobb és legerősebb importörjei. Komplet vagon olasz Clarc-cérna valamint nyári harisnyák, keztük és horgolt nyakendők érkeztek. Állandó nagy raktár mindennemű rövidáruban. 00000000000000000000

GRÜNWARD-ÜVEGCSISZOLDA ÉS TÜKÖRÁRUGYÁR

ÉPÜLETÜVEGEZÉSI VÁLLALAT ORADEA-MARE, STR. GERLICZY 16
Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnek
Tükörüveg megérkezett!
Ujrafoncsorozás I I I I
Finntükrök raktára I I I

S. J. Agnon

És a meggyőződést kiegyenesedik...

Regény

Fordította Sas László 31

És a sirásó felhagyott a beszéddel és várta, hogy Menasse Chajim most már elkezdjen. Amde Menasse Chajim ott állt a helyén és nem volt szó a nyelvén és loosingott a feje és szemét a földre rejtette és könnyek uszkáltak a szeme tükre és rácsorogtak sötét arcára, és ajkának barázdáin, amelyekben a gyász fészkelt, mosolygás lobbant, amely nem játszott körül ajkát a napról fogva, amikor pedig városából kiüzetett, hogy arra az utra térjen, amelyről nem fordulhat többé vissza és szemének harmata átitatta a barázdákat. És amikor a sirásó látta, hogy Menasse Chajim miként sir és nevet, akkor már nem tudta többé tartóztatni magát és tudakolta a könnyek jelentőségét és a nevetését is. Amde Menasse Chajim letörölte könnyeit és elfojtotta nevetését és szivajgató sóhajban tört ki és nem válaszolt semmit. Ekkor beszélt újonnan a sirásó.

— Zsidóm, nehogy azt hidd, az én szemem a rejtett után fürkészk. hogy lelkemet megtöltsem a te titkokkal. Istenemre és lelkemre, a te fájdalom belesajdít az én szivembe és nekem nincs többé erőm, hogy a te lelked busulását lássam. Bizony, Istennél van a segítség, de talán mégis segíthetnek rajtad, talán sókkal, talán kevéssel, tán csak jó tanácsal, tehetségem szerint.

Amde Menasse Chajim tudta, hogy ámbár Istennél van a segedelem, az ő

lelkére nincsen segítség, mert neki az a sorsa, hogy hallgatva üljön és vára-kozzék és őrja száját és nyelvét. És válaszolta a sirásónak és beszélt:

— Bűnös vagyok életemben és miért kövessék el bünt halálom órájában? És ha azt mondom, el fogom mesélni, — lásd magamon nem segítek, csak mások életét zavarom. És miért kérsz tőlem olyat, ami nincs rendjén?

Amde amikor Menasse Chajim a sirásó arcába tekintett és lám gyász borította azt, mint az olyan ember arcát, aki fölött összezsap a szomorúság, akkor pedig leküzdötte magát, mert nem nézhette a sirásó lelkének szenvedését. És a sirásó megesküdött egy szent tárgyra, hogy hallgatni fog, mint a sir és egy szócskát se fog elárulni és ekkor Menasse Chajim hajlandóságot mutatott és kitérte előtte beszédjét és elmondotta neki az egész történetét: miként sujtott rá a Mindenható sok keserve és miként indult el felesége tanácsa szerint és miként kapta meg az ajánlólevelet a város rabbijától és miként járta be az egész országot és kevésko pénzt gyűjtött és évek múltán, amikor rászánta magát, hogy házáat felkeresse, a gonosz sors eléjehozott egy saorrt és ő rábeszélte bűnös cselekedetre és eladta neki az ajánlást sok pénzért és arra gondolt, hogy a laskowitzi vásárra utazik és üzleteket csinál, mielőtt újból hazatér. Amde ott ittasságig ivott és megint ajtóról-ajtóra járt és sok nap után visszafordult és hallotta, hogy már a halottak közé számítják és a felesége más férfié lett és a gyönyör egy életét látta és mert ő, Menasse

Chajim pap és az asszony tiltva van neki — megfordult, ahonnan jött, hogy ne zavarja meg a ház békéjét és megismételte vándorlásait és vándorra lett az élők és halottak között és nem volt nyugalma ezen a világon és az igazság világában sem remél már nyugalmat.

Menasse Chajim még többet is akart mondani, de tette nek szegénye és a pokol gyásza fölött kezdett töprengeni és a beszéd elhagyta őt. Nem sokára kissé megerősítette magát és a kezét a zsebébe tette és kotorászott benne, hogy tubákat keresson, amely a beszélgetésnél az emberi értelmet kitérja. Amde hiába keresett ottan, mert attól a naptól fogva, hogy Buczaczból a lélek kinjával és szivajgással visszafordult, lemondott a tubák élvezéséről és anélkül mégis nehéz sokat mondani és a beszédet folytatni. De amikor látta, hogy a sirásó, Isten őrizz, csaknem zugolódni kezdett a Szentséges (dicsértessék) végítéle ellen, újból elkezdte:

— Jól mondták a bölcsek: „Mind-en, ami ezen a világon teremődik, a Szóba ereszkedik le.“ De nehogy szembehelyezkedjünk az végítélel, miként azt a szent Szelah írja: „Tudjátok gyermekeim, hogy a kulesot Ő az emberek kezébe helyezi és abban rejtett titok van, mert bizony adva van, az emberek kezébe adva van a külső kules és a belső kules!“ És szépen mondják a mi bölcseink, áldassék emlékeztük, a Midrasban: „Jó annak az embernek, aki ellent tud állni a kísértésnek. Mert nincsen ember, akit a Fenséges (dicsértessék) meg ne kísértene. Ő megkísérti a gazdagot és meg-

kísérti a szegényt, hogy ellent tud-e állni és a fájdalmat el tudja-e fogadni.“

Menasse Chajim abbahagyta a beszédet és mindakettőn tudták, ki volt az az asszony, aki eljött, hogy sir-követ emeltesen Menasse Chajimnak. És ettől kezdve és később sem szólott többé Menasse Chajim, hanem erejének maradékával erősítette szívet az Istenben és néha elhagyta helyét és a te-mető kerítéséhez ment, hogy messziről szemlélje ennek a snörnernek a sirját, az eltűesztett Menasse Chajimét. Ez volt az, aki bűnös cselekedetre csábitotta, ez volt az, aki feleségét megfosztotta és aki az ő nevet örökre ki-irtotta Izraelből. És Menasse Chajim gondolta: milyen könnyen lehetett volna, hogy mindez meg se történjék. De csakhamar arra gondolt, mindaz, ami történt, megtörtént és sóhaját esőndben kacajra kényszerítette és re-kedt hangján a zsoltar egy strófáját énekelte:

„Te vezetted az embert az össze-omlásig és szólsz: Forduljatok vissza emberfiak.“

És nap-nap után fogatkozott az ő teste, míg a lelke kialudt. És a sirásó, aki tudta a történetet, amelyet fönt el-mondottunk, a sir-követ annak állította, aki arra érdemes volt és nevet és em-lékeztet adott Izraelben Menasse Cha-jimnak, a papaak, aki távozott gyerme-kek nélkül. És amikor elérkezett a nap, ott állott Kreindel Tsarne Me-nasse Chajim sirján és könnyei hol-lottak az ő poraira.

Leleke kötéssék meg az élet kötelekeiben!
Vége.

Husvéti חג פסח cukor megérkezett a Cukor-Import Rt.-hoz Oradea-Mare

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szó ára 1 lel. — Vastagabb betűvel 2 lel. Legnagyobb apróhirdetés ára 10 lel.

Mindenféle fordítások román, magyar, angol és francia nyelvre, valamint írógéppel való másolások gyorsan és pontosan készülnek. Fővétel hely Friedmann hírlapiroda. 3405-1

Bányavárosban jó forgalmu gyógyszerár eladó házzal együtt. Cim a kiadóban. 3626-1

Izraelita szakácsnő kerestetik vidékre. Értekezhetni Strada Motilor 21, az udvar. an.

Házileány jellegén levél van a kiadóban. Kérem átvenni.

Ortodox Izraelita úri családnál lehetőleg Monostori-uton teljes ellátást lakással keresek. Cim a kiadóban. 3627-1

50 d b turós bődön 50 kg ürtartalommal eladó. Értekezni Judovics cégnél, Szép-u. 3606-1

Bocskor, mosótalp, teledbőr és szilgyárióblank
Kandóan nagy készlet kicsinytel és nagyban. legol-
csóbb árak mellett. — Vidék megrendeléseket kiz poszta-
csomagokkal is eszálják. — Jelenlegi árak a bocskor
ár 65-70 lel. — Vagonbetéteket 3 szálalék kedvez-
mény. **SAMSON BŐRGYÁR**, Gyulagyár-utca 1 —
Gyártás raktárral szemben. Telefon gyár 3-86. lakás 3-87

Megnyilt a VULCAN

liszt- és fűszerkereskedés

Cluj, Piața M. Viteazul 18 Széchenyi-tér 18

Telefon 10-81. Tornavivodával szemben. 1319

Lisztárakat leszállítottuk. Transylvania círokseprű és kefe-gyár Kriza-utca 7. Gyári iroda a „Vulcan“ helyiségében.

Érkezett!
5000 pár legújabb slágerü cipőkülönleges-ség a világhírü
„BATA“
guári lerakatába, Cluj, Főter 9. Nagg válasz-ték fehér női és gyermek vászoncipőkben.

Eladás eredeti guári árban

Garantált minőség

Rendelje meg husvéti tűzifaszük-ségletét már most, mert csak így számíthat pontos szállításra.

Elsőrendü aprított bükkhasáb... q ként L 28—
Elsőrendü aprított tölgyhasáb... „ 26—
Elsőrendü bükkhasáb ölenként „ 420—
azonnal házhoz szállít

Grün-fatelepe
Árpád-ut 40. 3608-1 Telefon 750.

Utazó bőrönd és fáska
legjobb minőségben kapható
Farmati bőröndösnél
Cluj, Str. Memorandului (Unió-u.) 16.

מחפשים של ארץ ישראל עם מפות ויורים בא לאור ואפשר להשת את ספרות בית מסחר-ספרים ומכשירי כתיבה Cluj, Wesselényi M. és Szép-u. sar מודרו 40 ליי

חג פסח
Cukor, kávé, Franck, Beck, kó-kusz, ecet, bor, szilvapálinka és mindennemű husvéti fűszer jutá-nyos árban kapható
Spéter Mózes
CLUJ,
Piața Mihailu Viteazul 12
Telefon 724

Bor, szesz szakmá-ban teljesen jártas
ménlegképes könyvelőt
ki perpekt magyar-német leve-lező és önálló munkaerő, Szat-márna azonnali belépésre kere-sünk. — Ajánlatokat eddigi működés és igények megjelö-lésével „Szombaton zárva“ jel-ligére a kiadóhivatal továbbít.

Elegáns nők csak amerikai **YES** porcellán-pudert használjon Zöld zárszalag nélkül hamisítvány!

3 vagon
cseh gyártmányu
textilárúk
(különböző mosóárúk, kartonok, delin-ek) érkeztek a mai napon raktárunkba, amelyek eladása a mai napon veszi kezdetét.
DICK-áruház.